

Nieuw Havenhuis
Antwerpen
26.09.2008

CODE: D

Inhoud

1. Het handelshuis
 2. Havenarchitectuur
 3. De plaats in de haven
 4. Nieuw Havenhuis

 5. De buitenruimte van het havenhuis
 6. Programma
 7. Uitbreiding
 8. Principes structurele opbouw Nieuw Havenhuis
 9. Conceptnota duurzaam bouwen
- Bijlagen:
- Kostenraming bouwkosten
 - Werkvoorstel organisatie planproces
 - Voorstel opvolging kostenbeheersing
 - EPB berekening
 - Haalbaarheidstudie windturbine
 - Haalbaarheidstudie fotovoltaïsche cellen

I. Het handelshuis.

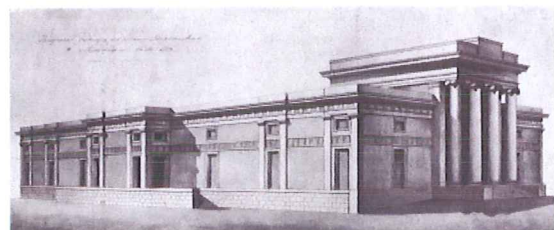
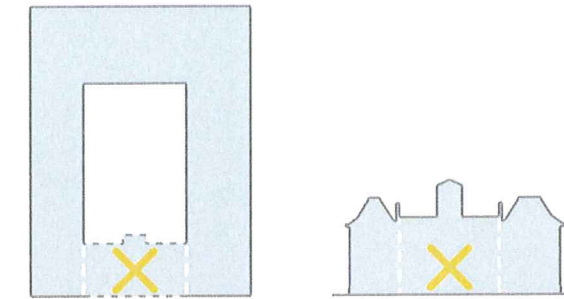
Het oorspronkelijke hanzehuis werd gebouwd in de 16de eeuw. De binnenplaats van het gebouw werd gebruikt als handelsplaats van de Hanzelieden. De typologie van het handelshuis met binnencour is terug te vinden in de vele beursgebouwen in Europa. Het beursgebouw in Amsterdam geeft een goed beeld van de ontwikkeling van deze semi openbare plek voor de handel. Het oorspronkelijke, door Hendrik de Keyzer ontworpen 17de eeuwse beursgebouw van Amsterdam had een grote binnenplaats met rondgaande galerijen. Deze binnenplaats werd ca 50 jaar na ingebruikname in oppervlakte verdubbeld. De toren werd hierbij verplaatst naar een ander bouwdeel.

In de 19de eeuw werd dit beursgebouw gesloopt om plaats te maken voor een nieuw beursgebouw naar ontwerp van de architect J.D. Zocher. De ingang van dit gebouw werd gemarkeerd door een grote portico die toegang gaf tot een open binnenplaats met gaanderijen.

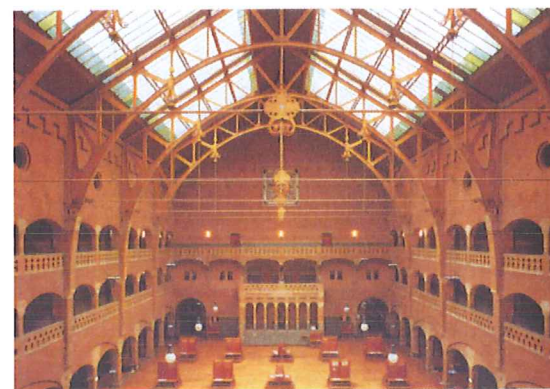
In de 20ste eeuw werd op dezelfde plaats de nog immer bestaande beurs van Berlage gebouwd. Dit beursgebouw heeft twee grote overdekte binnenruimten die bestemd waren voor het handelen. De atria werden getuige de detaillering en gevelafwerking ontworpen als een overdekte buitenruimte. Dit gebouw doet sinds de jaren 90 van de vorige eeuw dienst als congres en tentoonstellingsfaciliteit.

De binnenstedelijke typologie van het Hanzehuis met binnencour is in de 19de eeuw als replica in de vorm van de huidige brandweerkazerne aan Kaai 63 gerealiseerd in het Antwerpse havengebied. De binnenplaats heeft hierbij echter nooit een functie als handelsplaats of ontmoetingsplek gehad, hetgeen kenmerkend is voor dit type van gebouw.

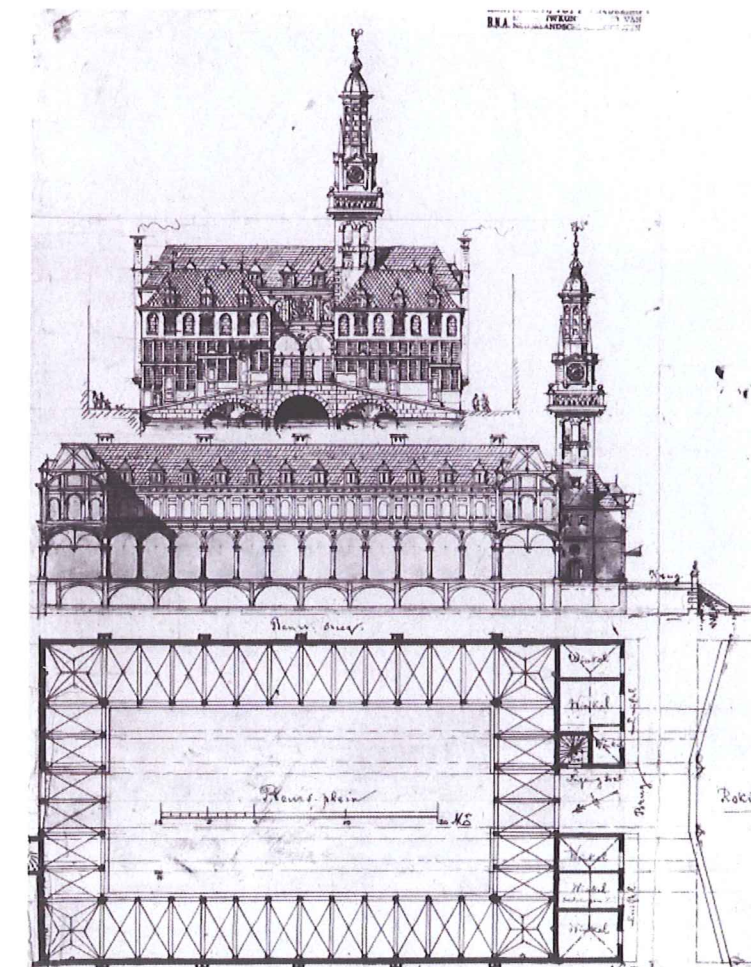
Het gedeeltelijk verwijderen van de zuidelijke vleugel krijgt de binnenplaats een duidelijke relatie met de dokken. Hierdoor ontstaat een beschutte plek waar de haven vanaf het hart van het toekomstige havenhuis voelbaar wordt. De sloopranden van het gebouw worden afgewerkt in de stijl van het bestaande gebouw, zij het enigszins geabstraheerd.

Beursgebouw J.D. Zocher

Interieur beurs van Berlage

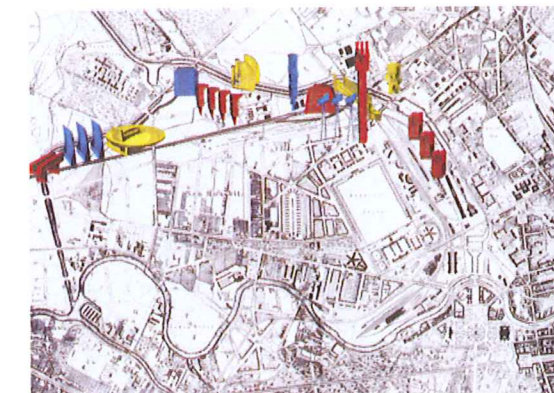
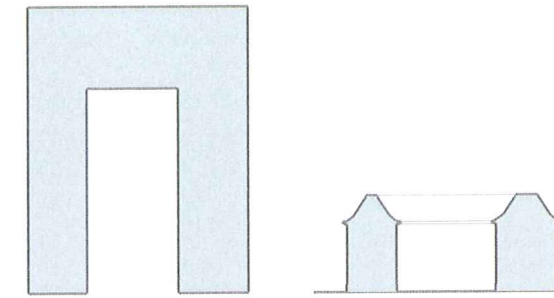
Beursgebouw Hendrik de Keyzer

2. Havenarchitectuur

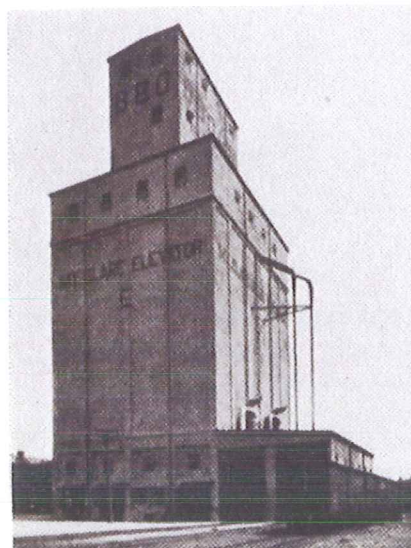
Het beeld van de havens wordt gekenmerkt door een industriële architectuur van grote betonnen gebouwen en zware stalen constructies. De typologie van deze gebouwen en constructies stamt uit het begin van het industriële tijdperk. De elementaire vormen werden hierbij rechtstreeks bepaald door de functionele processen in het gebouw.

"...Moabit, to the north-west of the old city centre, was settled in 1717 by the Huguenots, who named the district after the Old Testament 'country of Moab' where the Israelites took refuge after the flight from Egypt. This maps out the fate of the area as a place to catch the dregs of the city centre overspill and all the activities which would have destroyed its homogeneity: hospitals, barracks and exercise grounds, prisons, railway stations, exhibition halls, docks, industry, breweries etc., i.e. the entire range of urban types typology which had been developed since the Enlightenment, in particular in the wake of the industrialisation process. Since then Moabit has been an island embracing all that is violent, bulky, outcast, curious – in short a place for outsiders...." Hans Kollhoff, from: Grosstadtarchitektur – Sei progetti per Berlin-Moabit, Rome 1988

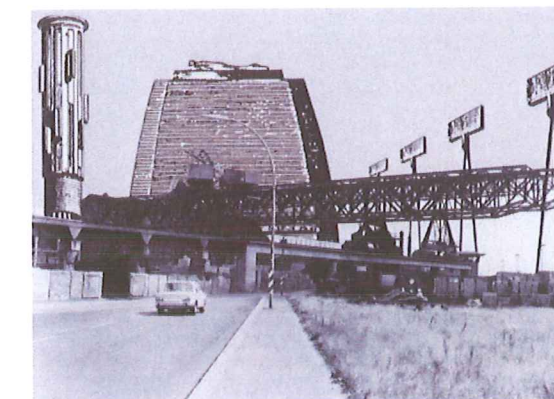
De architectuur van de haven contrasteert met de verfijnde architectuur van de huidige brandweerkazerne. De verschijning van de brandweerkazerne lijkt hierdoor niet op zijn plaats. Hieraan ontleent het dan ook een groot deel van zijn karakteristieke waarde.

Moabit; Prof H. Kollhoff

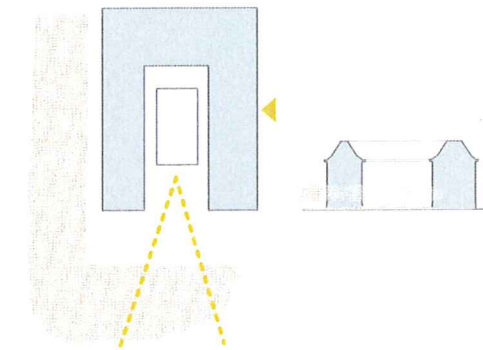
Referenties industriële gebouwen

Moabit; Prof H. Kollhoff

3. De plaats in de haven

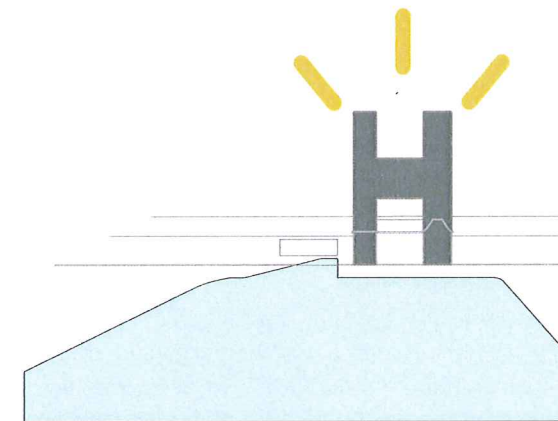
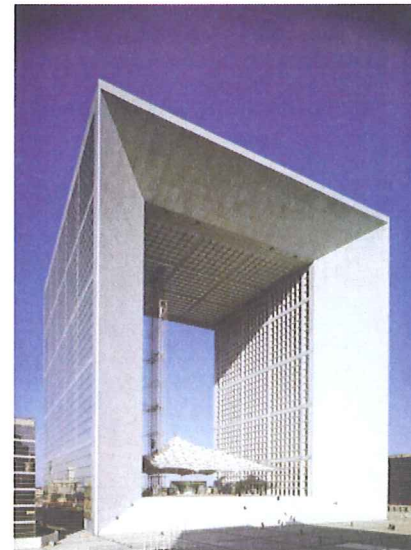
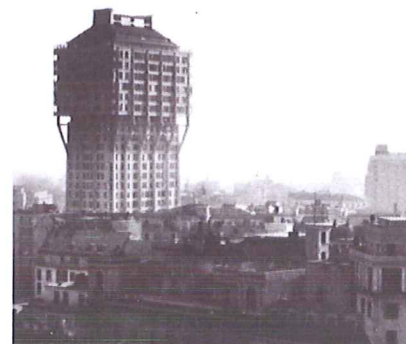
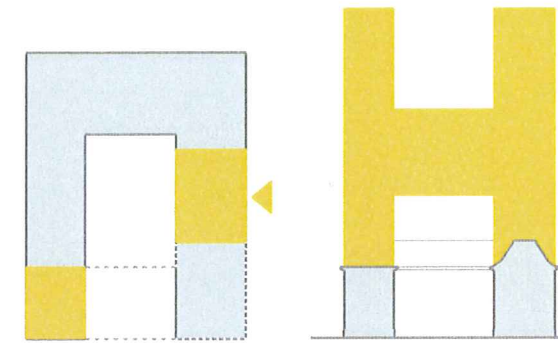
De binnencour van het nieuwe havenhuis is georiënteerd op het water. De architectuur van het oude gebouw komt hier in aanraking met de grote schaal van het water en de haven. Voor het gebouw ligt een klein parkje op een talud. Het parkje bemiddelt tussen de beide schaalniveaus. Je benadert het gebouw vanaf de oostzijde. Hier is de hoofdtoegang van het gebouw gelegen op de plaats van de huidige opstelplaatsen van de brandweerauto's. Via de grote houten deuren kom je in de entreehal met aan de zijkant de centrale liften. De blik wordt getrokken naar het lichtovergoten binnenterrein dat, als je er bent je blikveld leidt naar waar je vandaan kwam: de havens van Antwerpen met op de achtergrond het stadscentrum. Door het kleine talud te beklimmen heb je vanaf de openbare ruimte voor het gebouw een schitterend uitzicht over de stad.

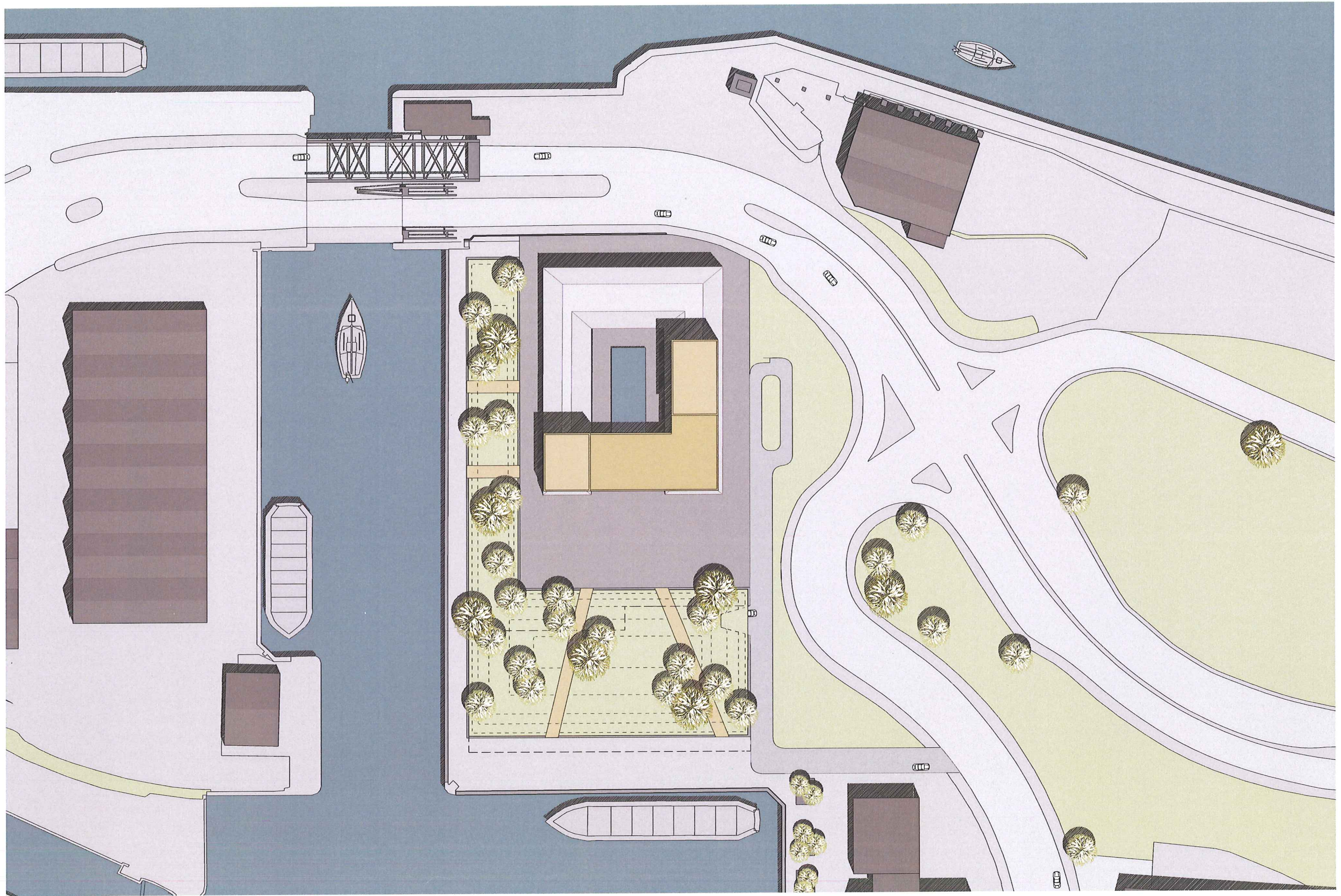
4. Nieuw Havenhuis

Het nieuwe havenhuis zoekt in zijn vorm aansluiting bij de omliggende havengebouwen. Boven de ingang van het gebouw wordt op het bestaande gebouw een toren van twaalf bouwlagen geplaatst. De westelijke vleugel van het bestaande havenhuis wordt beëindigd door een evenhoge toren. Beide torens worden bovendaks verbonden door een 5-laags volume. Het nieuwe havenhuis toont zich hiermee naar de stad en naar de havens als een karakteristiek icoon.

Deze iconografische verschijning is voor ons geen doel op zich, zeker gezien de wereldwijde inflatie van dit soort gebouwen, maar eerder een noodzakelijk tribuut aan de "Genius loci" en de nabijheid van gebouwen die zo treffender zijn beschreven in Rayner Banham's "Concrete Atlantis" en Adolf Behne's "Den moderne Zweckbau".

Referenties iconen

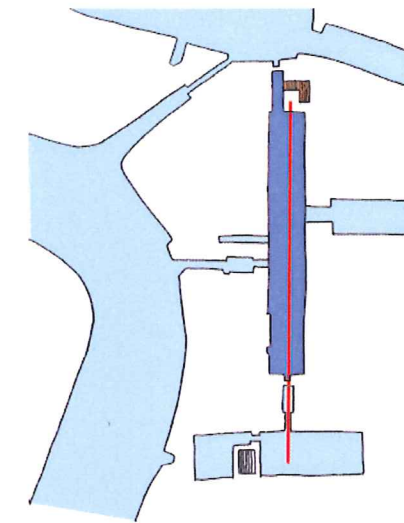
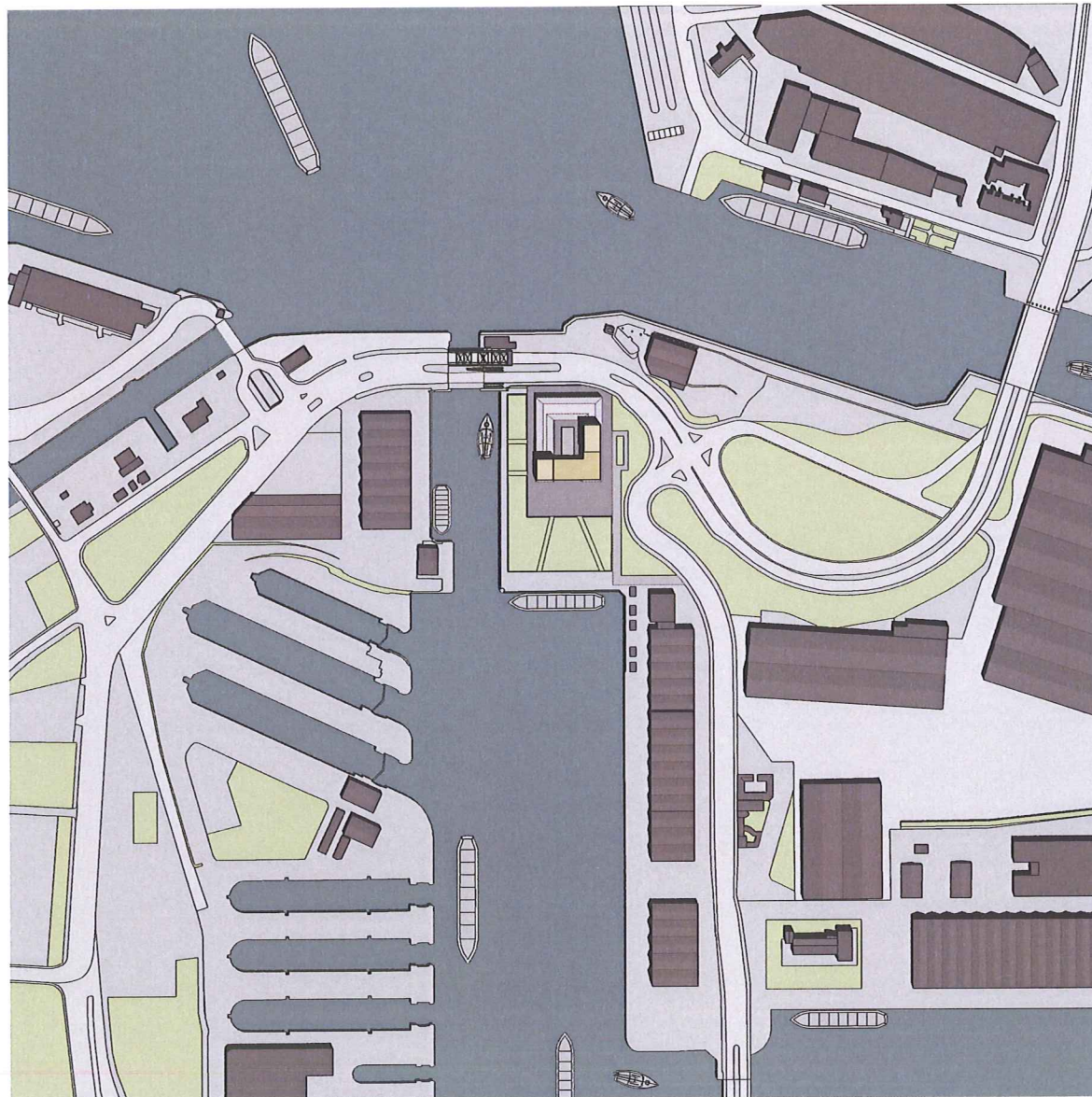

5 DE BUITENRUIMTE VAN HET HAVENHUIS

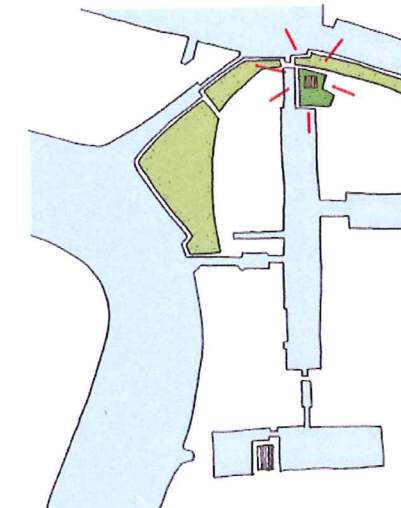
De plek in de stad

De locatie van het nieuwe havengebouw neemt in de stad een zeer bijzondere positie in. Kijkend vanuit zuidelijke richting ligt het terrein op de kop van het monumentale Kattendijkdok. Aan de noordzijde grenst de locatie aan het Amerikadok waarlangs in de toekomst een parkzone wordt ontwikkeld die doorloopt langs het Albertkanaal.

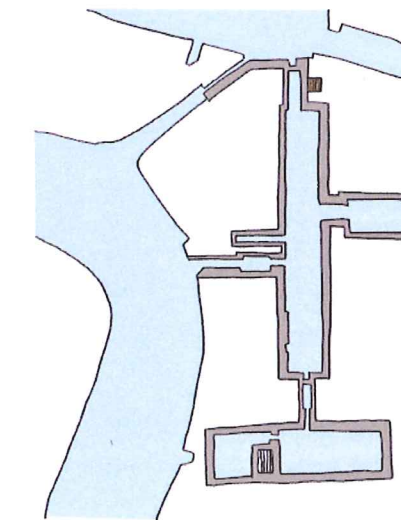
Bovendien ligt de locatie op een hoek, waardoor zij aan twee zijden aan kades grenst. De bijzondere ligging spreekt erg tot de verbeelding. Hoe kunnen we tegen deze plek aankijken en wat zou deze plek in de toekomst kunnen zijn? Wordt het een 'barokke' beëindiging van het Kattendijkdok? Wordt het 'een groene vooruitgeschoven post' van de zone langs het Albertkanaal? Of gaat het juist om de continuïteit van de kades, waaraan de inrichting van de buitenruimte ondergeschikt is?

De locatie als beëindiging van een 'barokke' as

De locatie als 'groene vooruitgeschoven post'

De locatie als onderdeel van de kades

5.1 Het ontwerp in hoofdlijnen

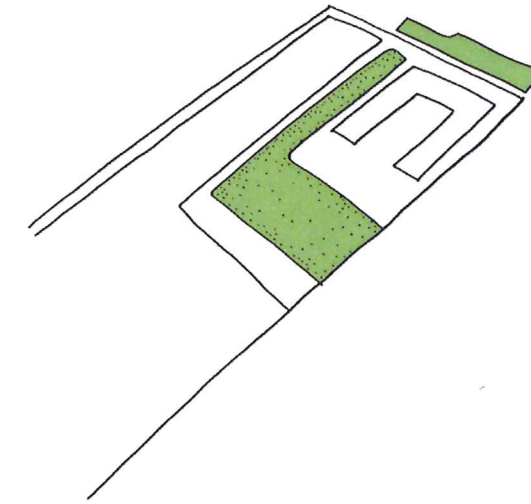
De drie manieren om tegen de plek aan te kijken: 'een groene vooruitgeschoven post', 'continuïteit van de kades' en 'een barokke compositie', bieden alle aanknopingspunten voor de inrichting van de buitenruimte.

Het eerste hoofdelement is een haakvormig groene zone van gras en bomen, die bij de Siberiabrug aansluit op de toekomstige landschappelijke inrichting langs het Amerikadok en het Albertkanaal. De groene zone geeft het nieuwe gebouw een duidelijke plek, draagt bij aan een aantrekkelijk verblijfsruimte en geeft door de bolle ligging van het maaiveld een verrassend perspectief op het Kattendijkdok en de skyline van de stad. In ruimtelijke zin bemiddelt de groenzone tussen de verfijnde vormgeving van het oude havengebouw en de enorme maten van de haven.

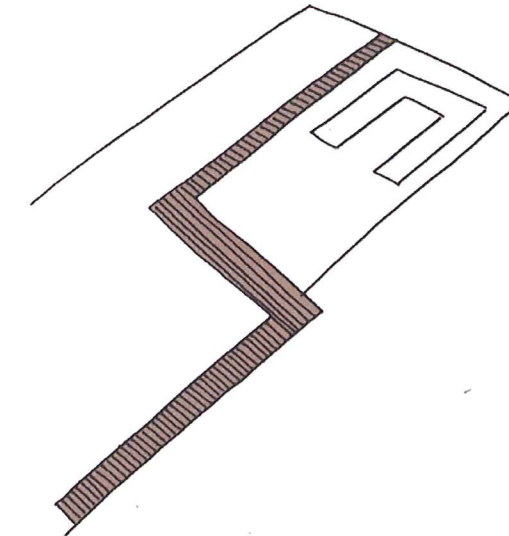
Een tweede hoofdelement is een continue inrichting van de kades. De kades blijven in hun geheel openbaar gebied, worden niet onderbroken door bebouwing en de historische kademuur blijft intact.

Het derde hoofdelement is een ruimtereeks van de nieuwe entree van het Havengebouw, via de binnenhof en de bolliggende groenzone naar de 'barokke' maten van het Kattendijkdok. De ruimtereeks draagt bij aan de samenhang tussen gebouw en omgeving, en ontvouwt in verschillende stappen een prachtig panorama op de stad.

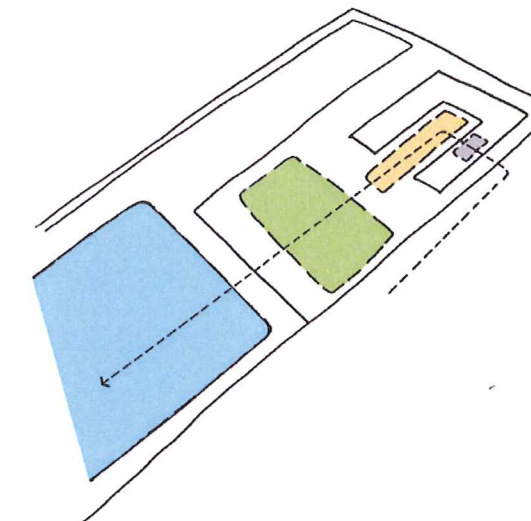
Als geheel heeft de inrichting van de buitenruimte een concentrische opbouw, met een rand van water, vervolgens een 'schil' van kades en een 'schil' van de groenzone, de omloop om het gebouw, en in het hart de binnenhof.

Groene zone met gras en bomen

Continuïteit in de inrichting van de kades

De ruimtereeks

De verfijnde vormgeving van het oude Havengebouw

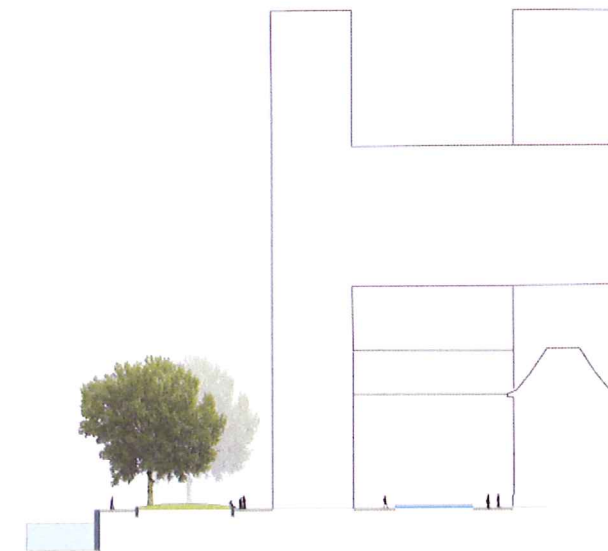

De enorme maten van de haven

plankaart openbaar gebied

- LEGENDA
- bebouwing
 - kade
 - kademuur
 - looppaden
 - wegen
 - water
 - spiegelvijver
 - gras
 - solitaire boom
 - boomgroep
- schaal 1/500

Profielen openbaar gebied

Sfeerbeeld groene heuvel

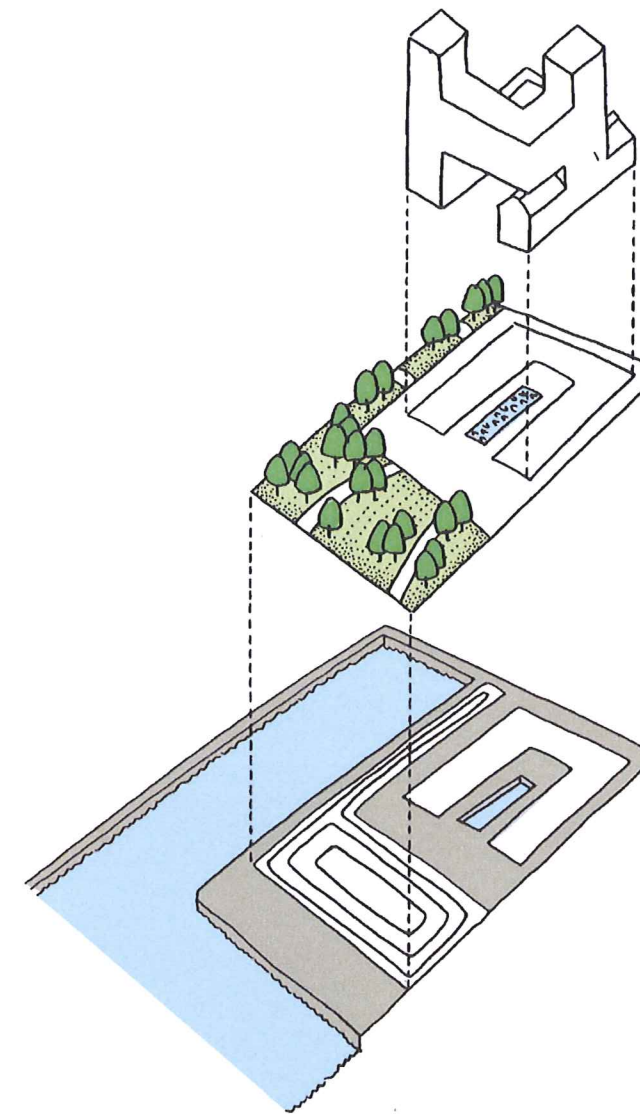
5.2 Het ontwerp in onderdelen

Kernbegrippen voor de materialisatie van de buitenruimte zijn utilitair, sober en stoer. Daarmee sluit de materialisatie aan op de lijnen die in het Beeldkwaliteitsplan voor de Buitenruimte zijn uitgezet.

De kades worden bestraat met kasseien. De kademuur blijft intact en bijzondere details, waaronder de trap naar het water, worden gerestaureerd. De brede paden in de groenzone worden ook bestraat met kasseien, maar dan met een groene voeg. De groenzone wordt omgeven door een brede rand waarin zitbanken zijn opgenomen. Als boomsoort kiezen we een echte kanalen- en havenboom: de Witte Abeel. Witte abelen groeien goed in een windrijke omgeving. De boom heeft een flinke grootte, passend bij de schaal van de omgeving, en de lichte stammen en bladeren zorgen voor mooie witte accenten.

Rondom het gebouw komen hardstenen tegels, zoals die ook in de voetgangerszones van het Willemdok zijn toegepast. Centraal in de binnenhof ligt een langwerpige vijver begroeid met waterlelies. Samen met de rijk gedetailleerde gevels van het oude havengebouw zorgt de vijver voor een meer tuinachtig sfeer in de binnenhof.

De hoofdentree van het nieuwe havengebouw ligt aan de oostzijde. Voor de korte termijn wordt een toegangsweg opgenomen in het talud van de Mexicostraat. Het talud wordt ingezaaid met een grasmengsel, zoals voorgesteld in bouwsteen 3 'tijdelijke landschappen' van het Groenplan. Op de lange termijn ligt de entree aan de doorgetrokken oostelijke kaai van het Kattendijkdok. In de middenstrook worden platanen voorgesteld (conform bouwsteen 5 'laanaanplantingen' van het Groenplan).

Referentiebeeld paden in groenzone: kasseien met groene voegen

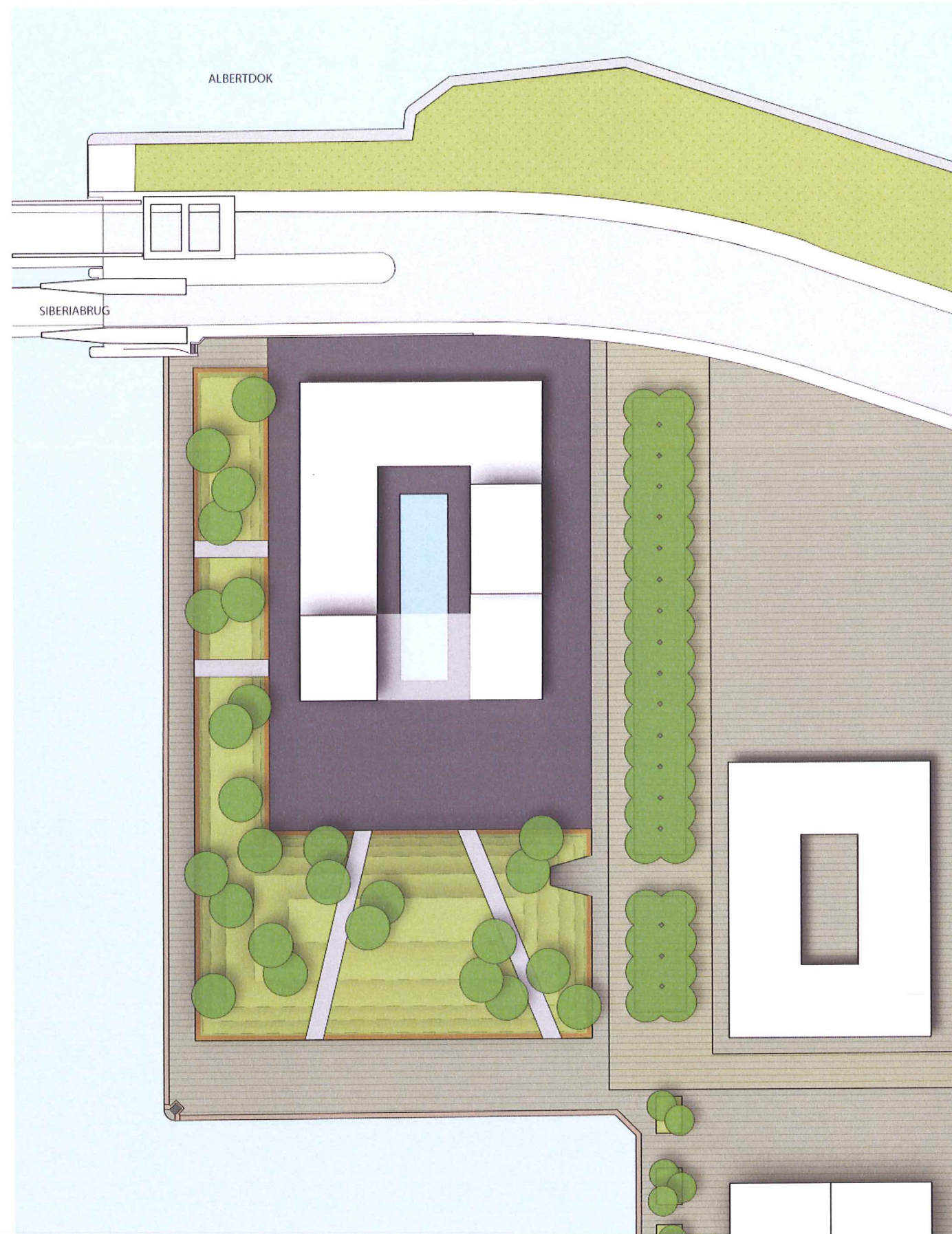
De materialisatie sluit aan op het Beeldkwaliteitsplan: kasseien op de kades en hardstenen tegels rondom het gebouw

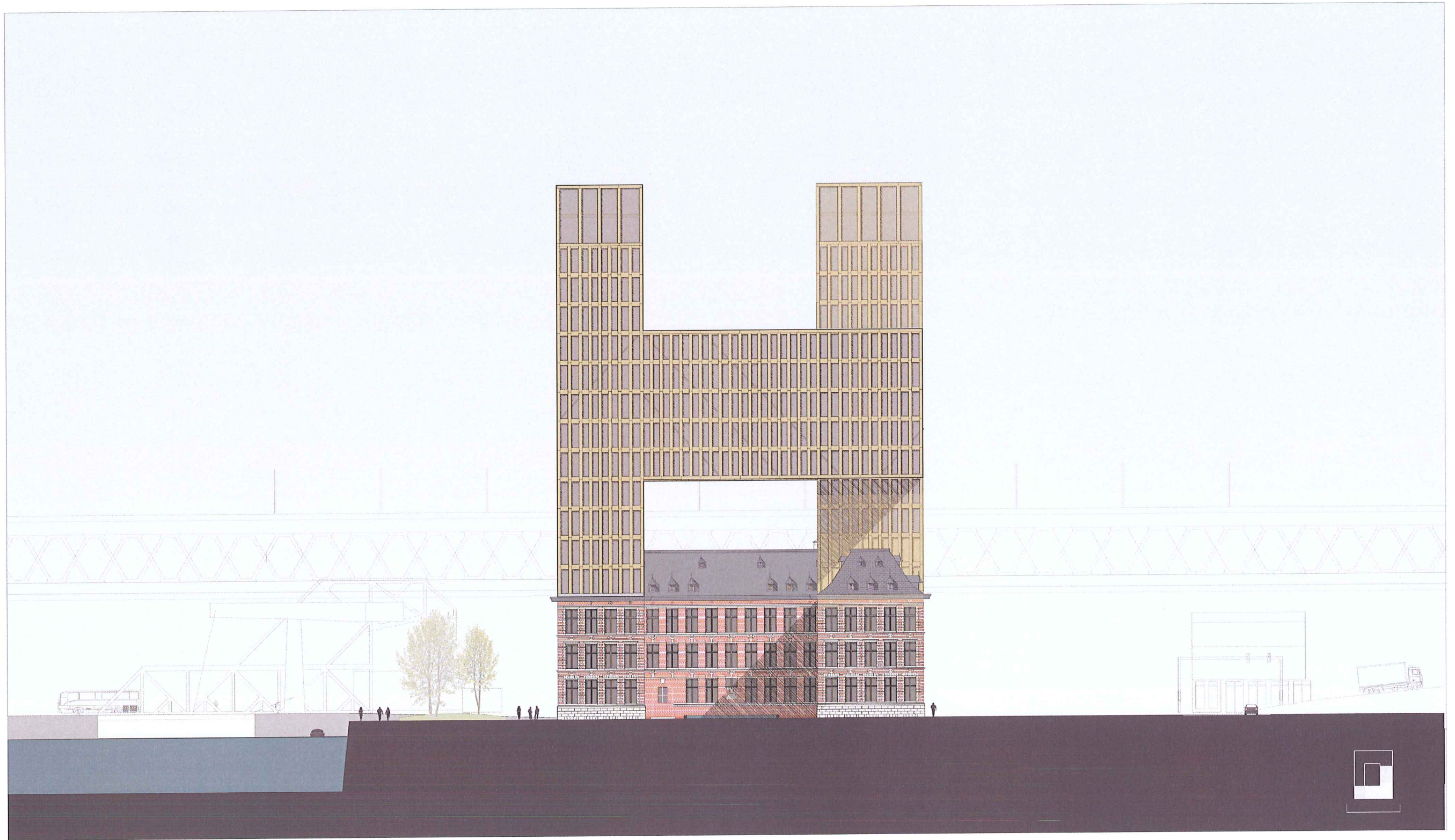
De oude trap naar het water

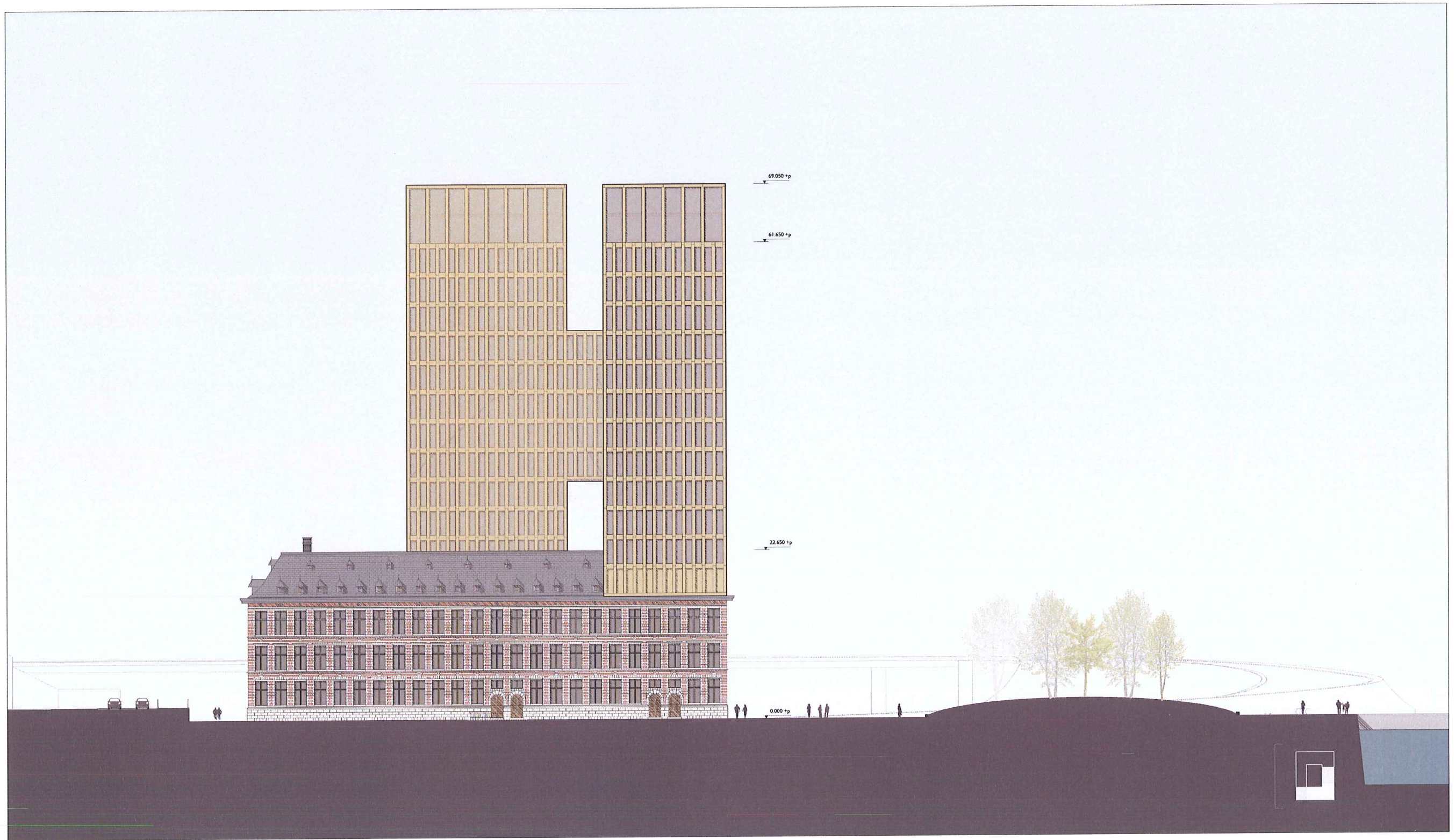

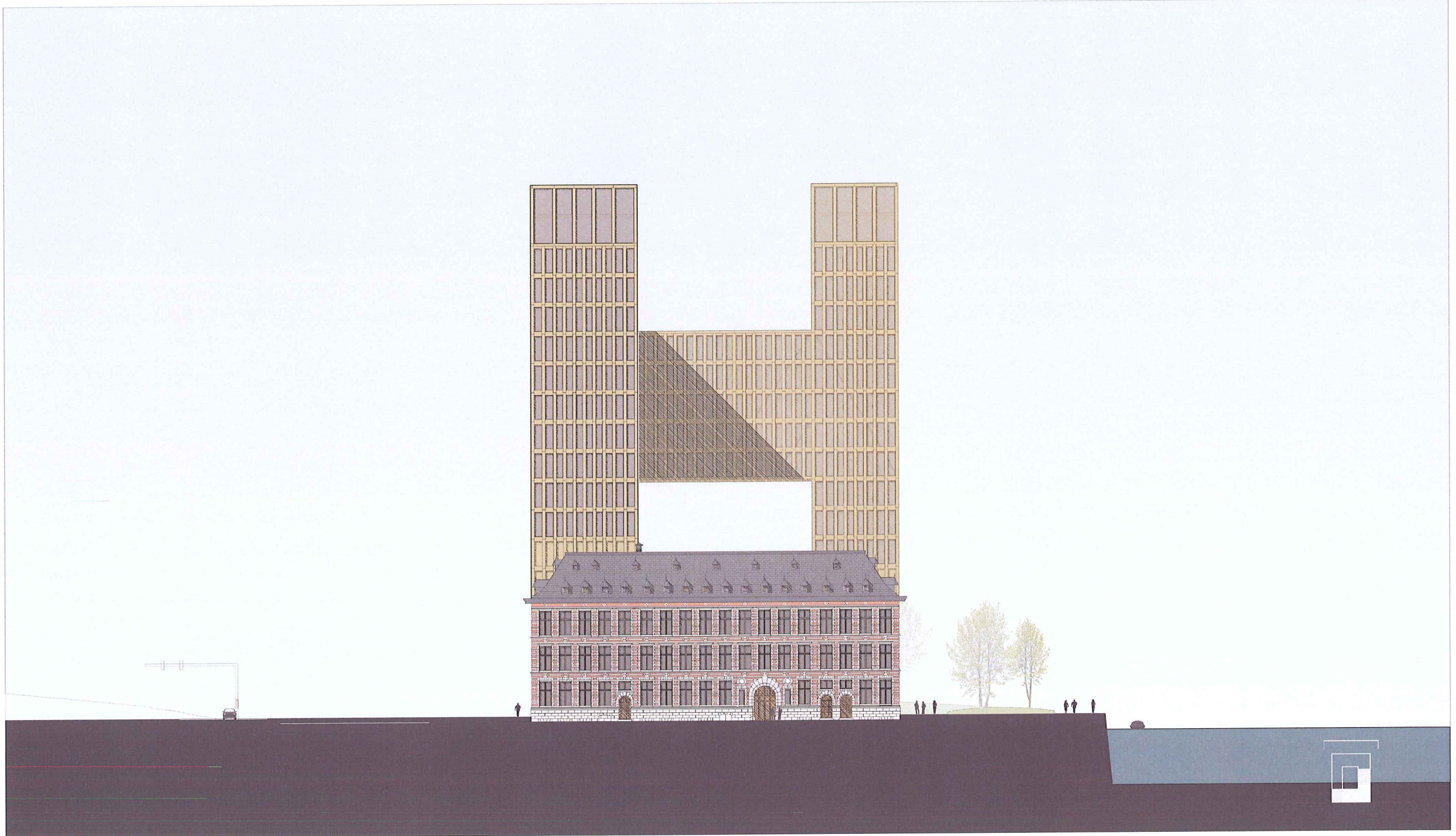
Referentiebeeld rand langs groenzone

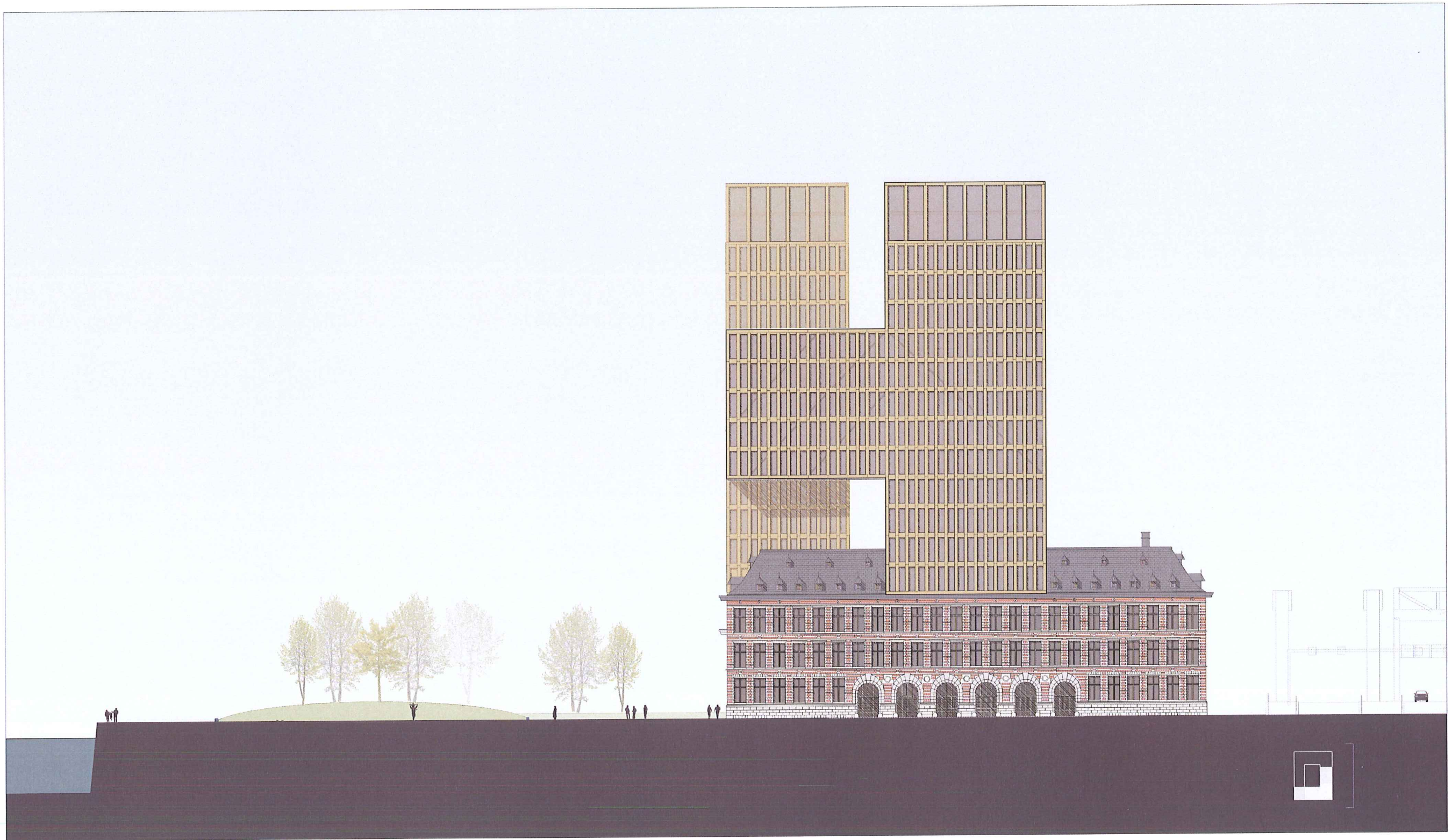

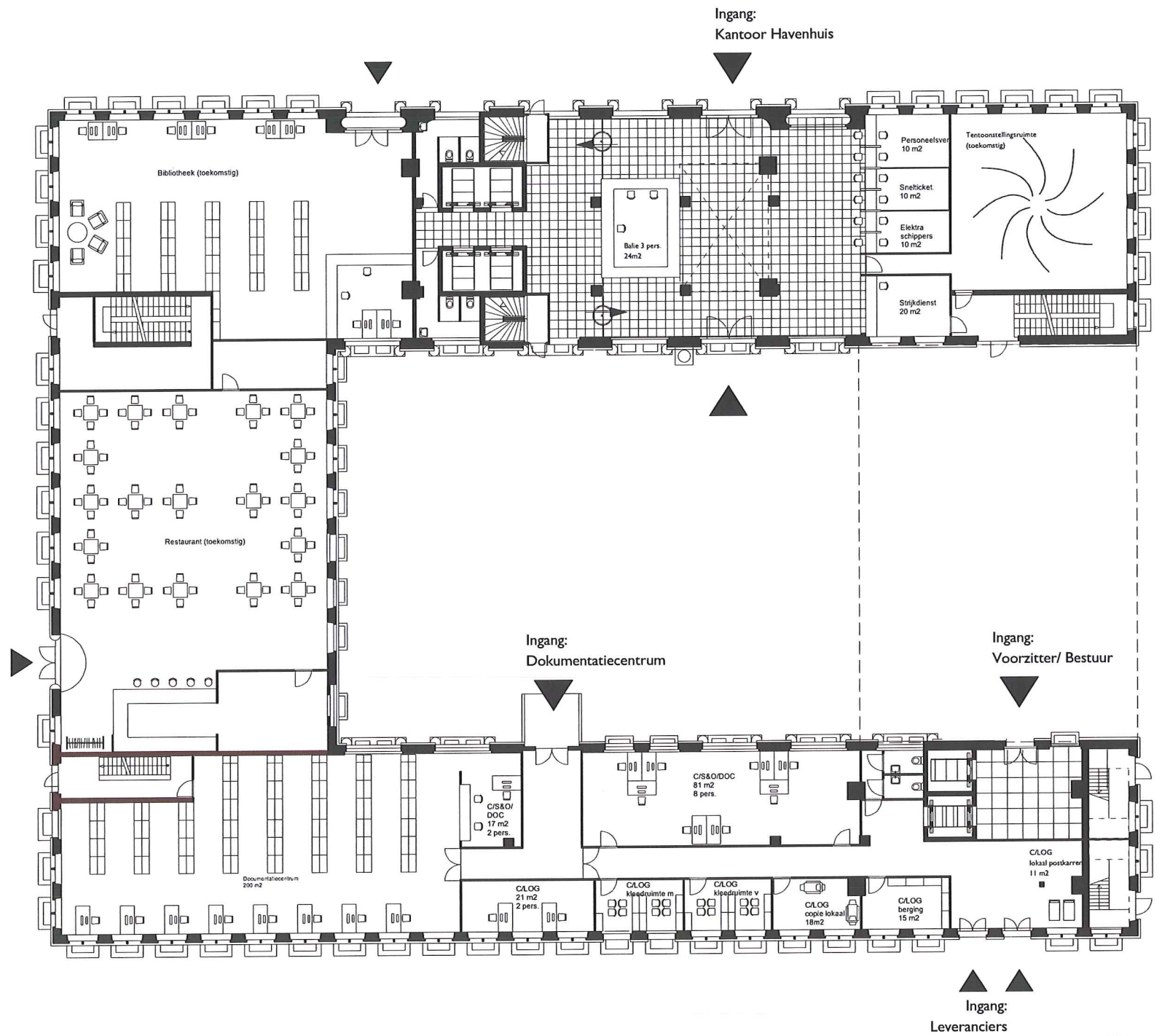
De buitenruimte in de toekomstige situatie

Ingang:
Leveranciers

1 m 10 m

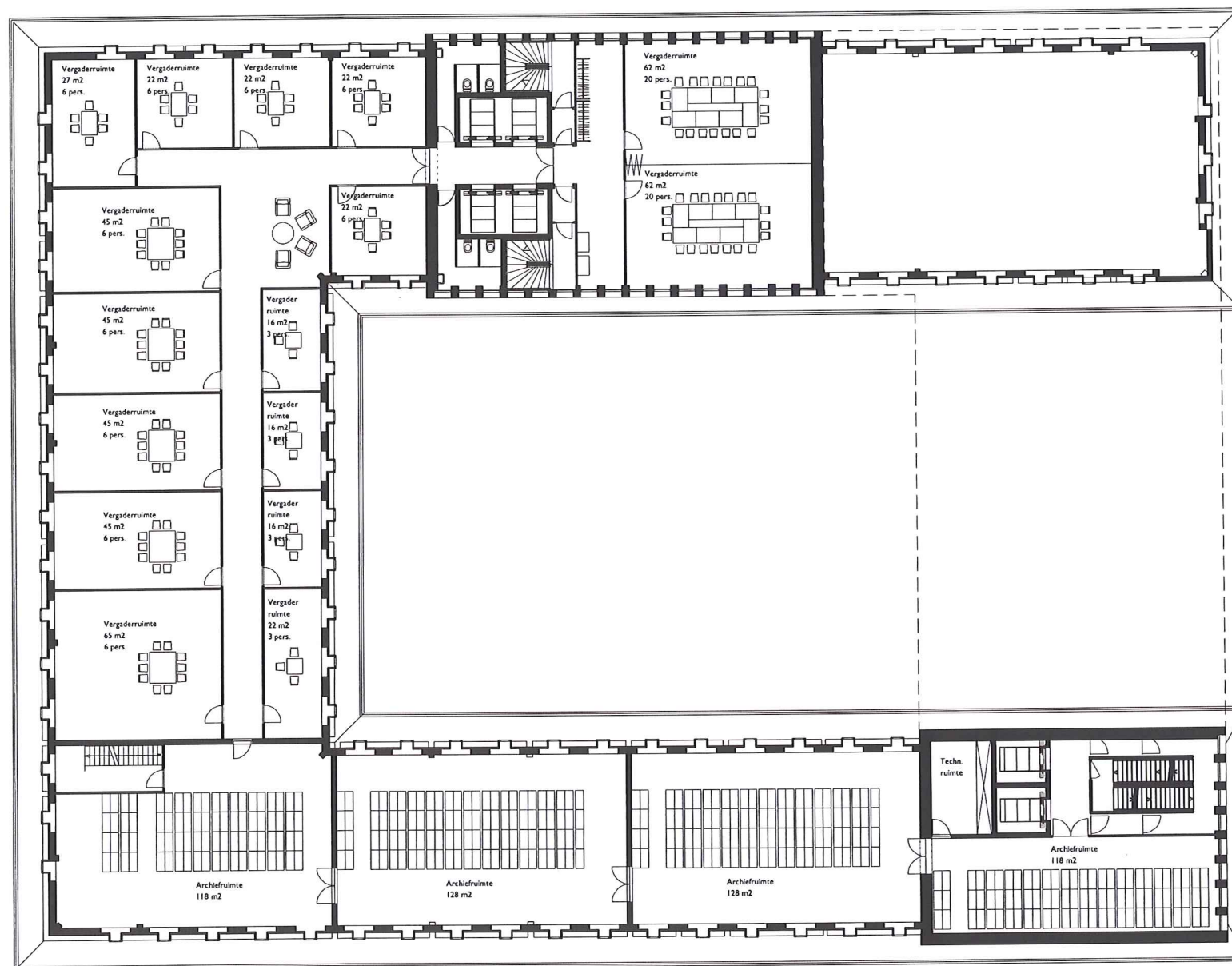
Verdieping Gelijkvloers
Afd. Inkomhal & C/LOG &
Dokumentatie Centrum &
Toekomstige publieke functies

schaal 1:300

Verdieping I
Afd. AMARIS & HID & S & Auditorium

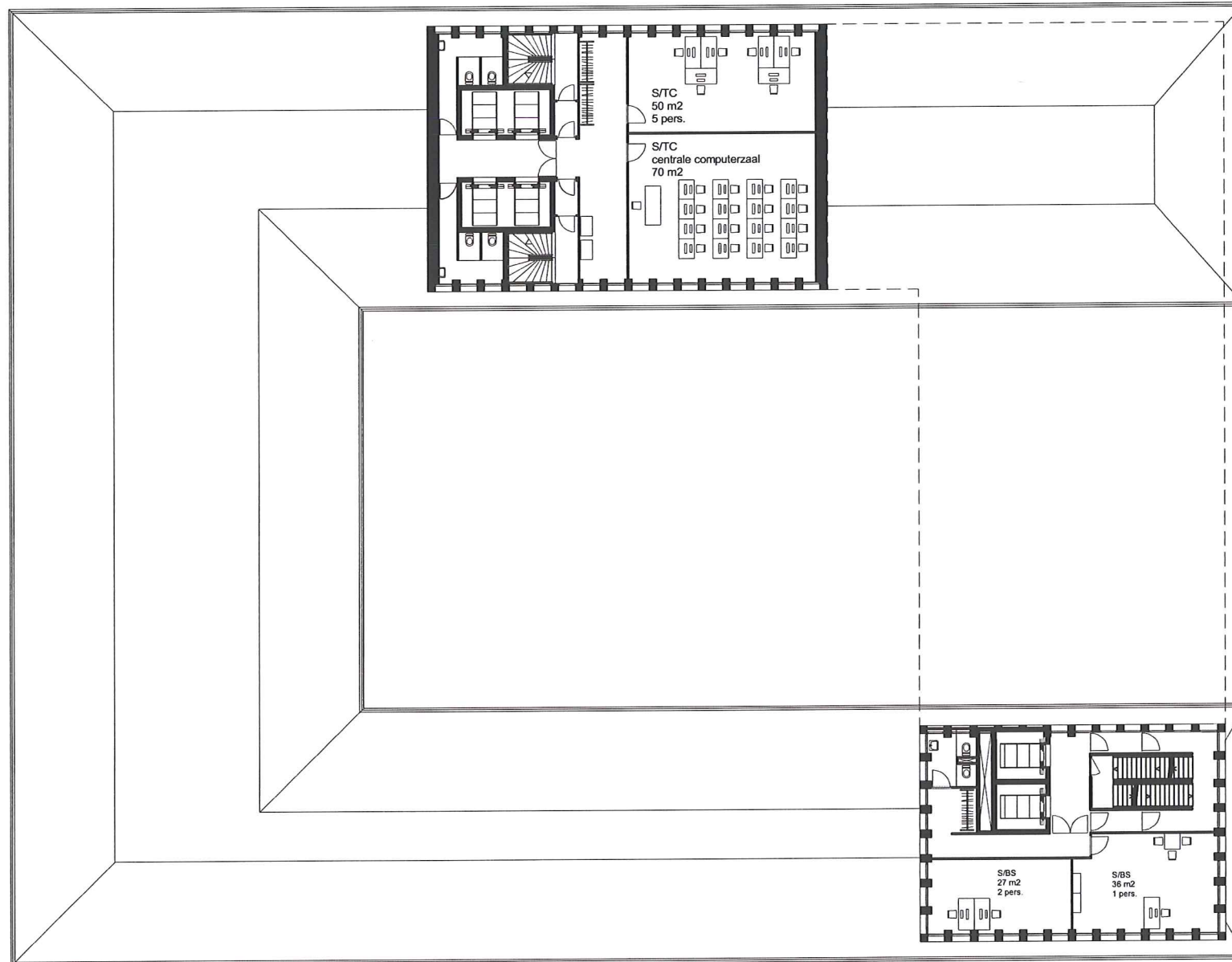

schaal 1:300

1 m 10 m

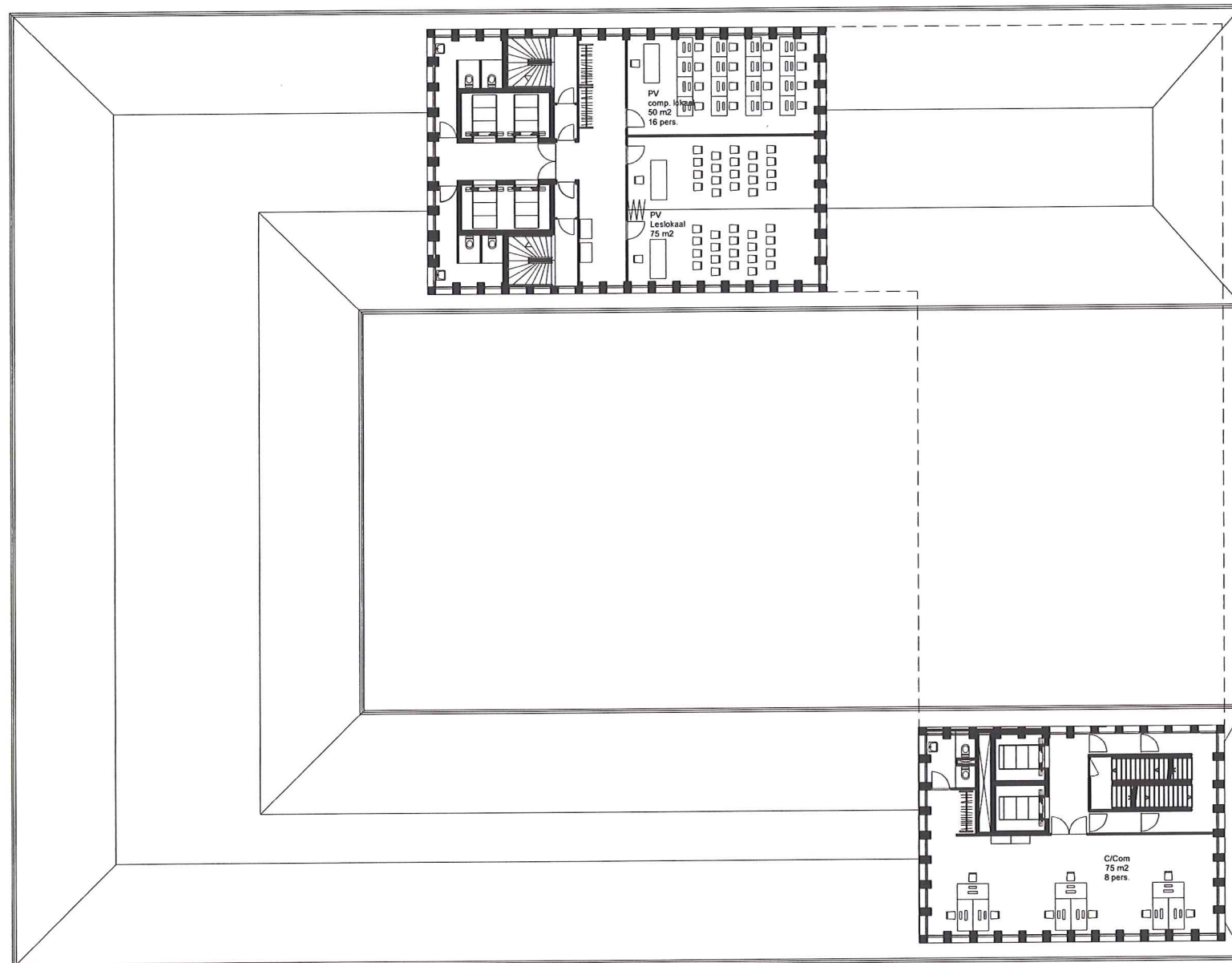
Verdieping 3
Archieven & vergaderruimten

schaal 1:300

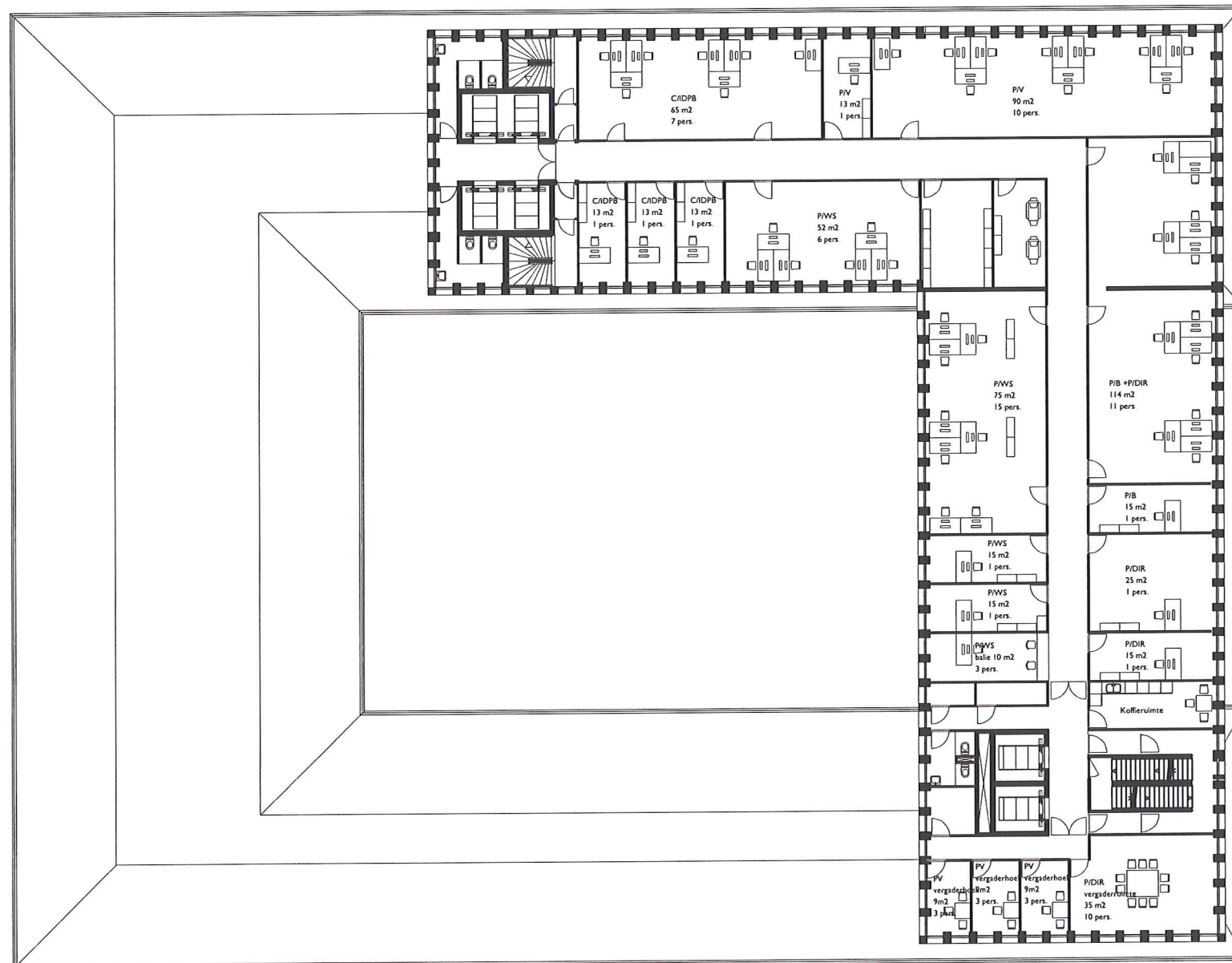
Verdieping 4
Afd. S

schaal 1:300

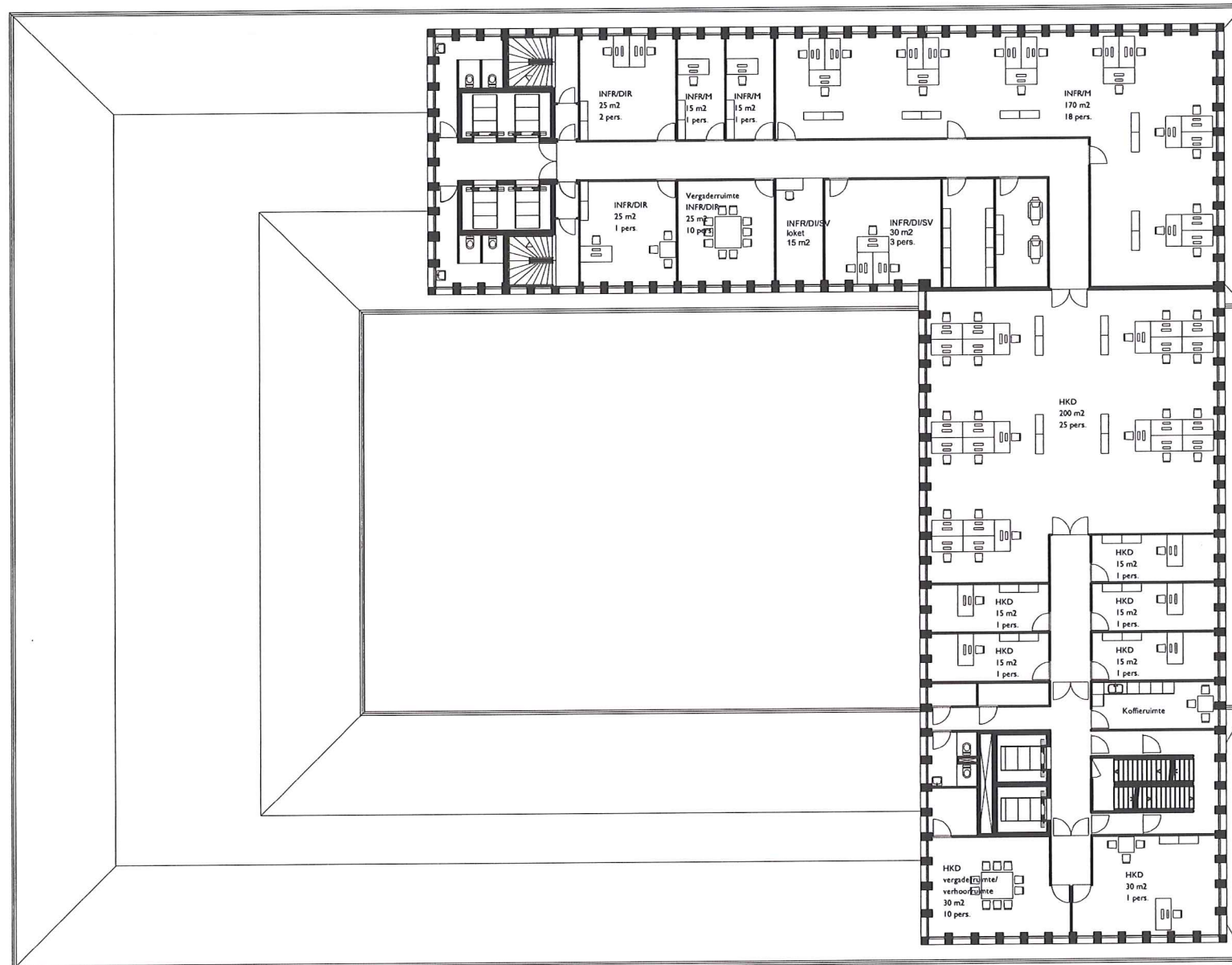
Verdieping 5
Afd. C & Leslokalen

schaal 1:300

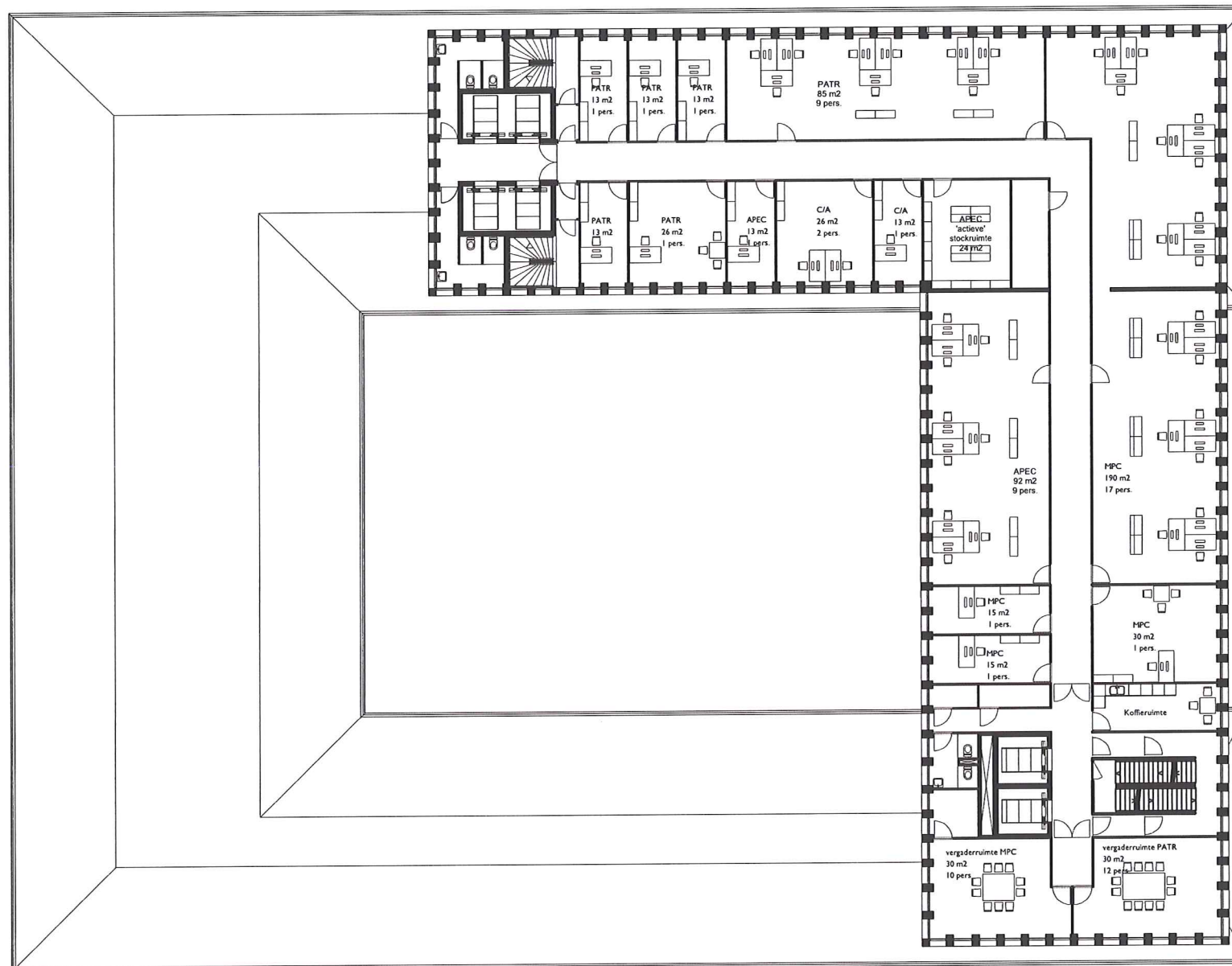
Verdieping 6
Afd. P

schaal 1:300

Verdieping 8
Afd. HKD & INFR

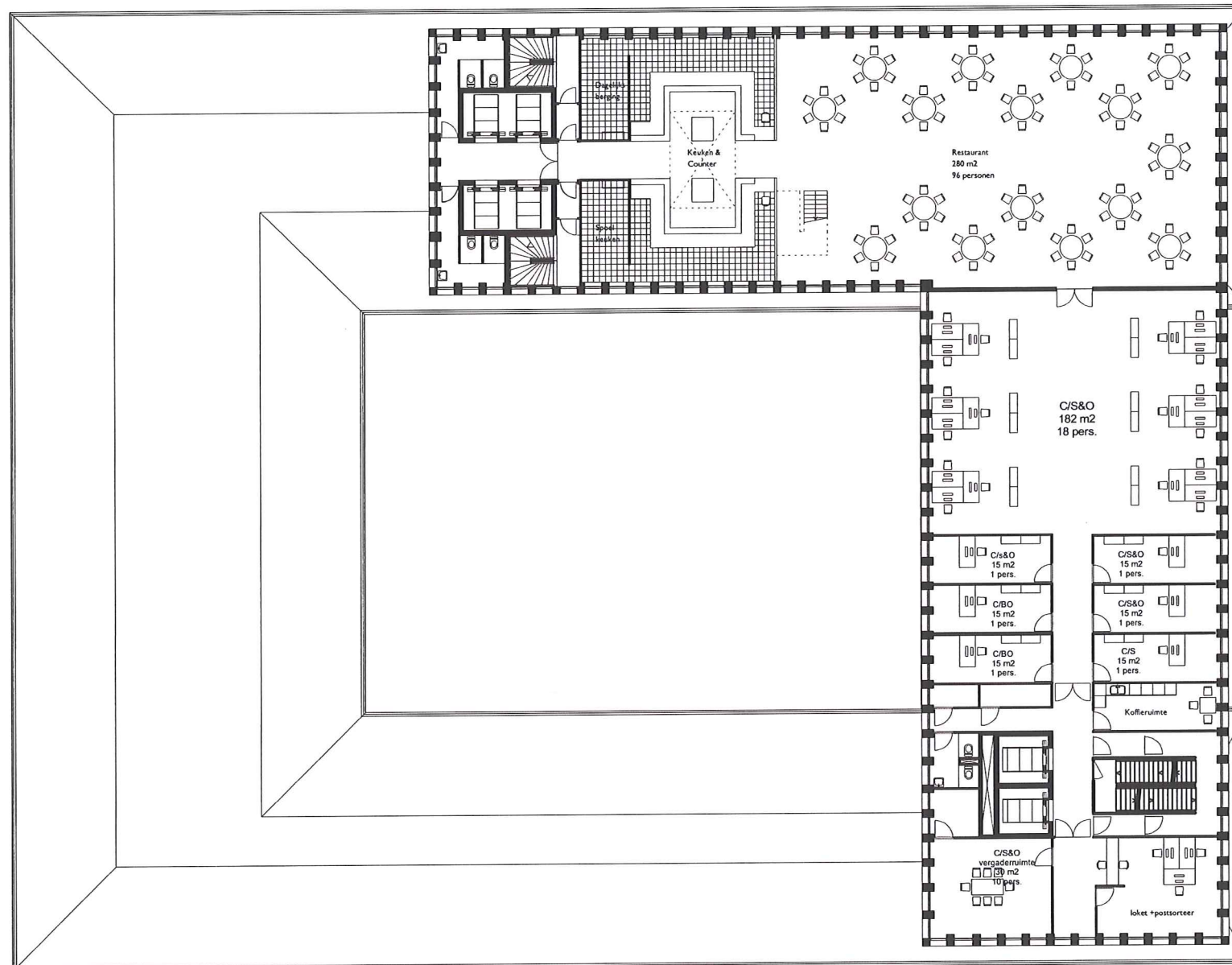

schaal 1:300

1 m 10 m

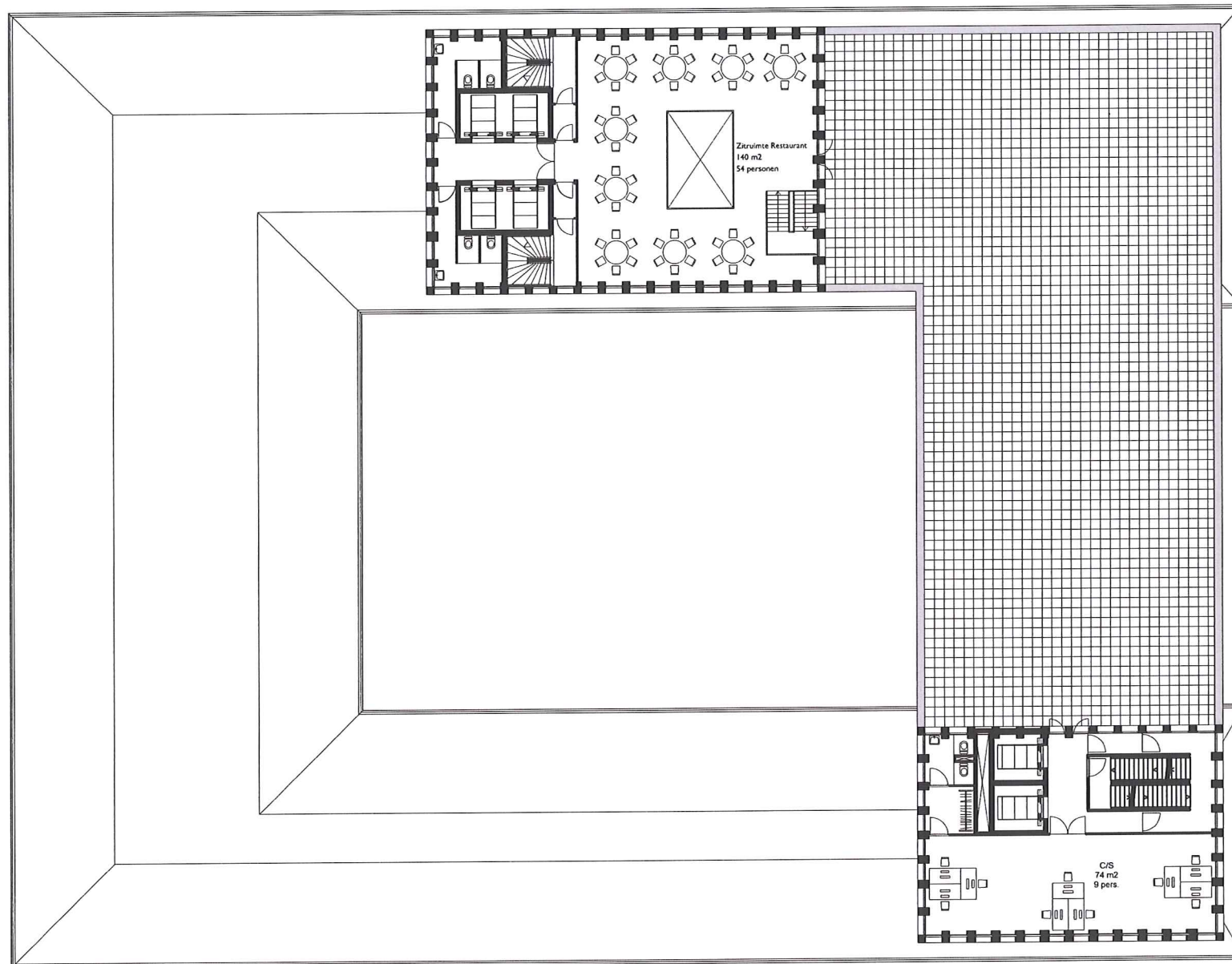
Verdieping 09
Afd. MPC & APEC & PATR

schaal 1:300

Verdieping 10
Afd. C & Restaurant

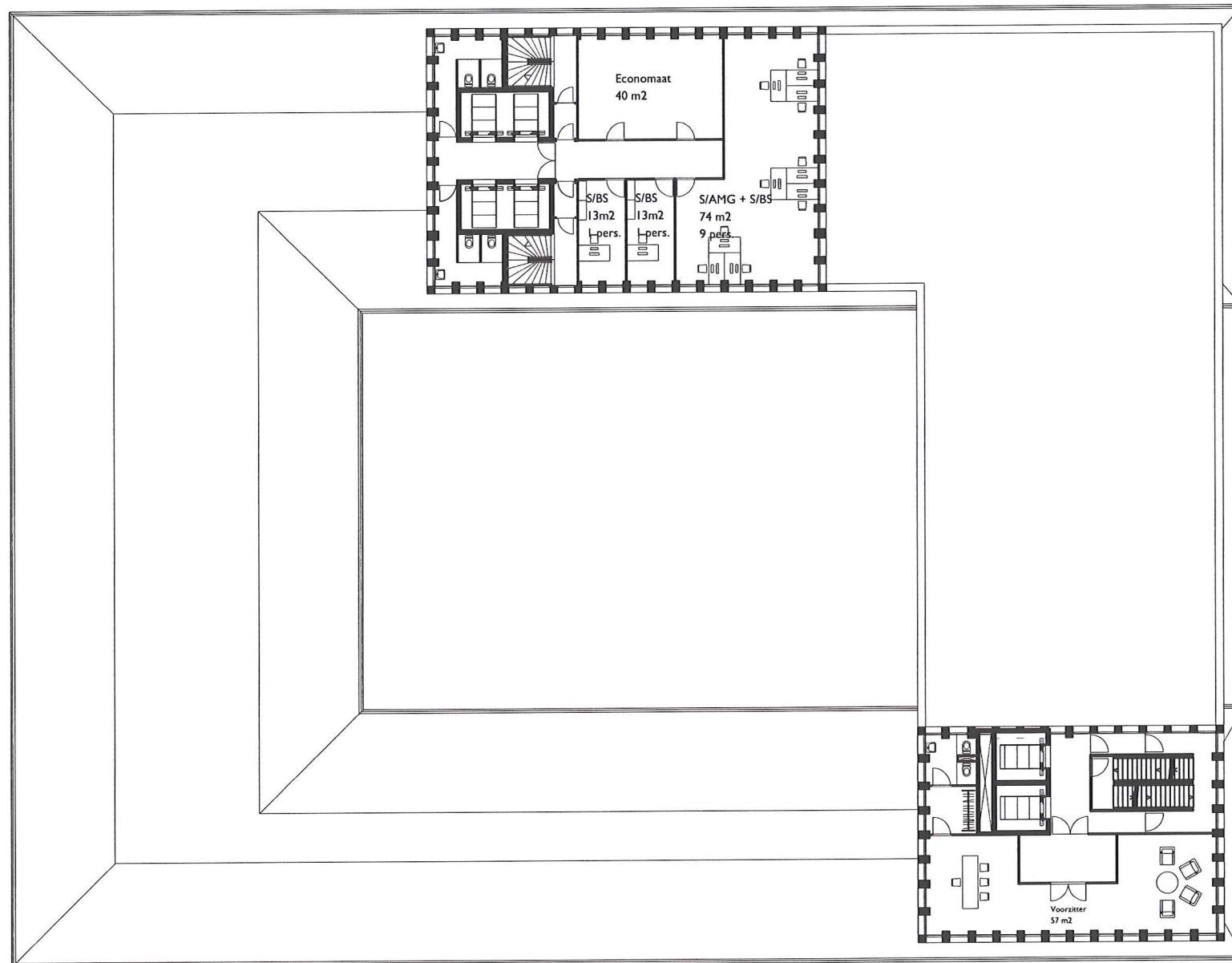
schaal 1:300

1 m 10 m

Verdieping II

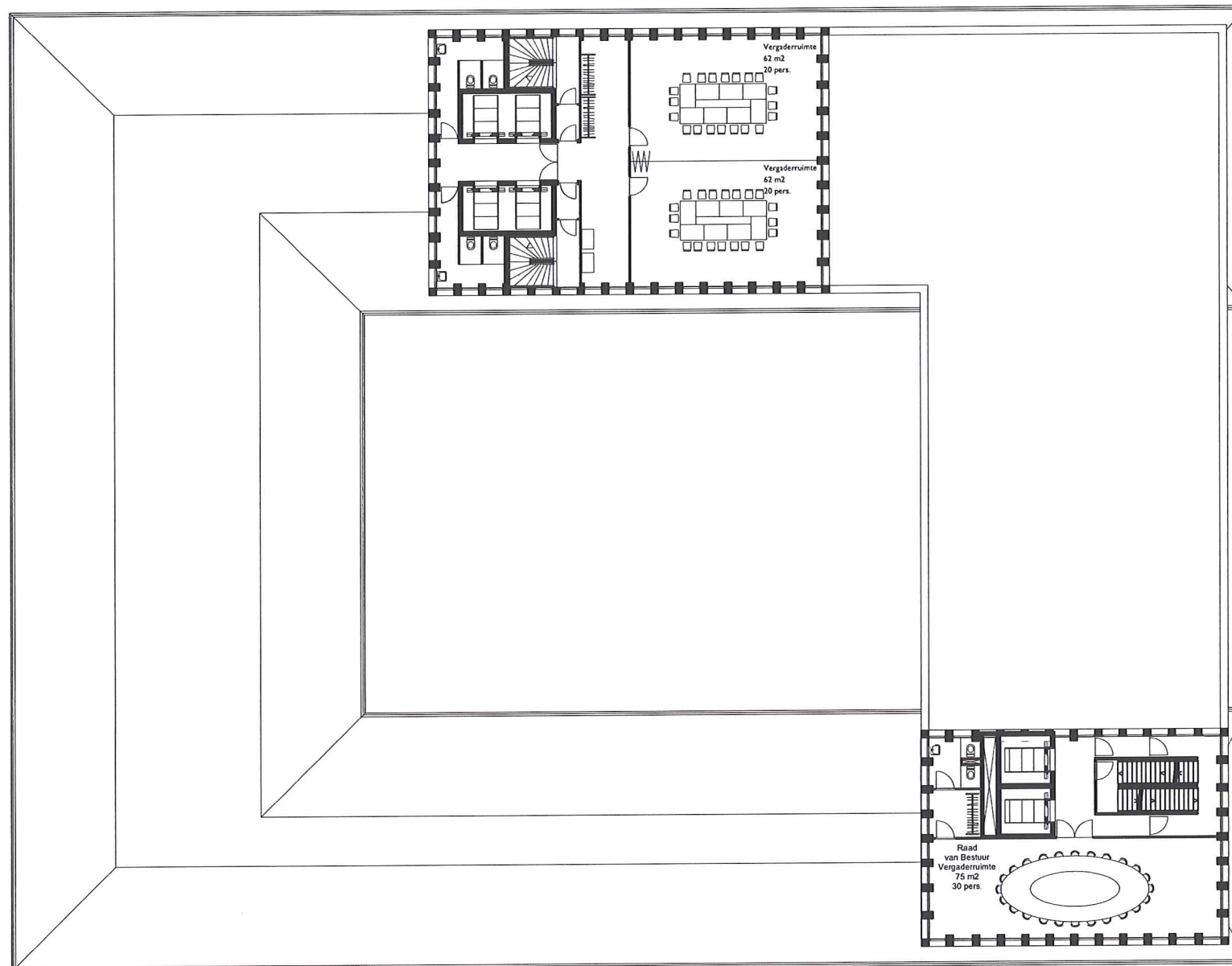
Afd. Secretariaat & Restaurant

schaal 1:300

Verdieping 12
Voorzitter & Afd. S

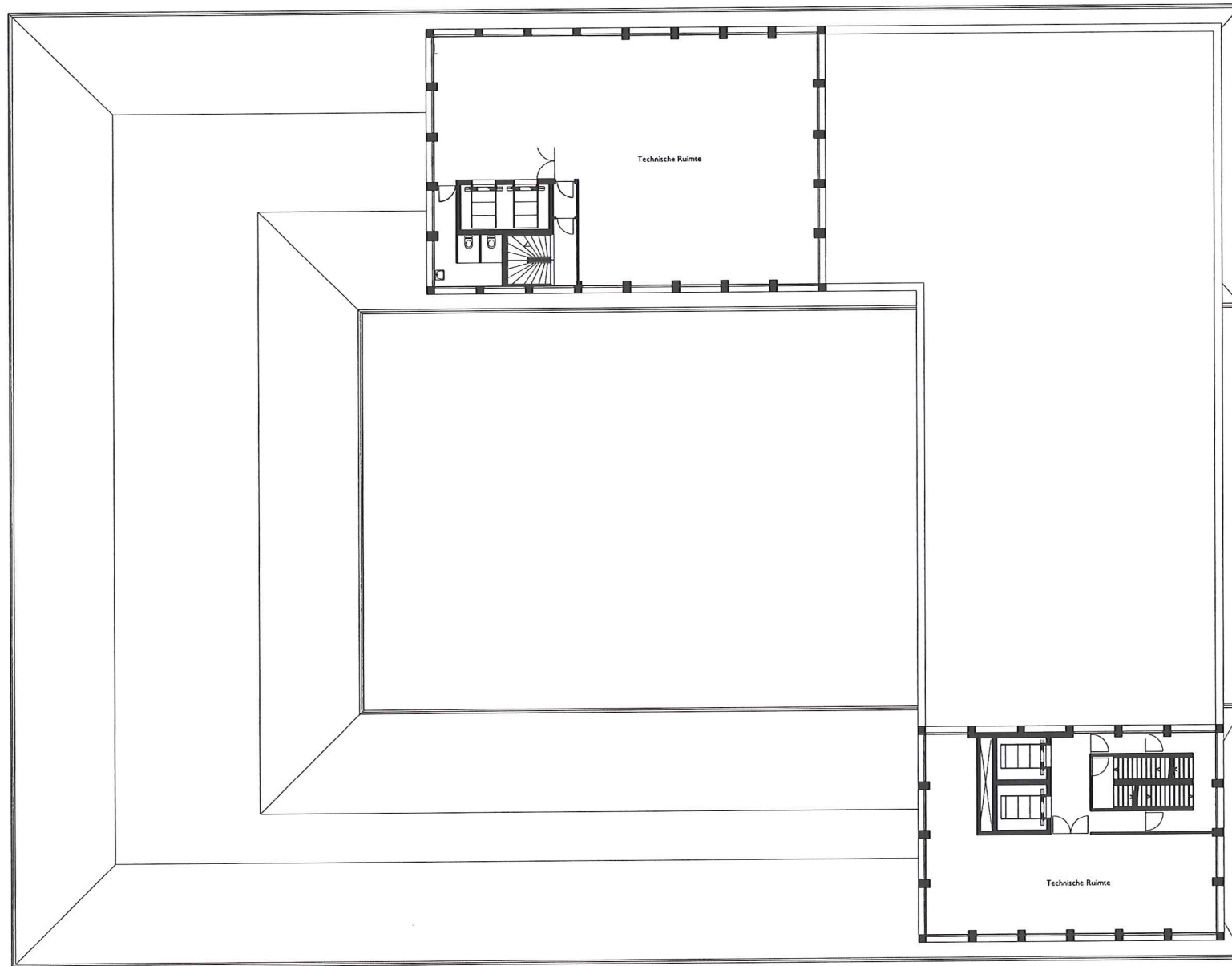

schaal 1:300

Verdieping 13

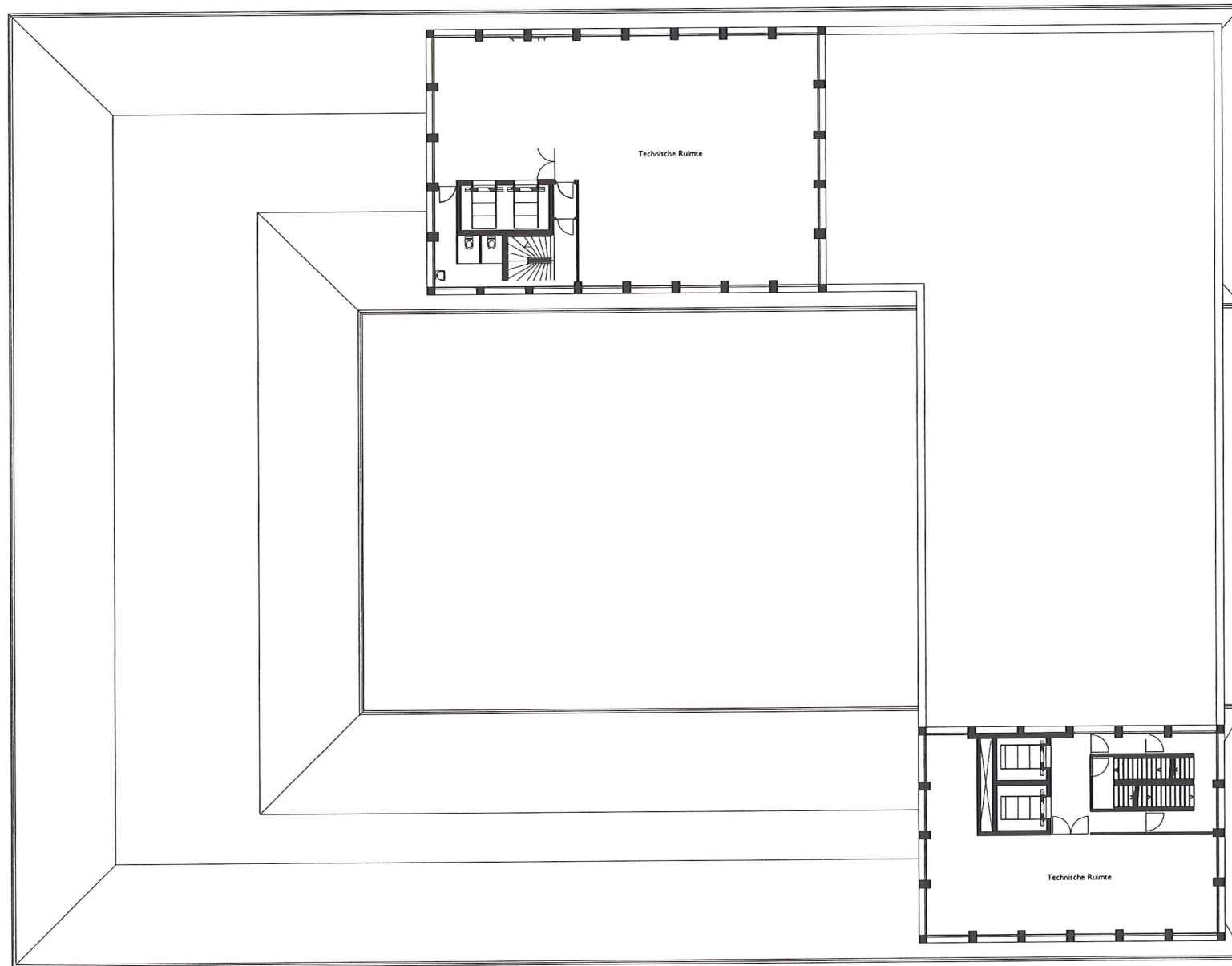
Raad van Bestuur & Vergaderruimten

schaal 1:300

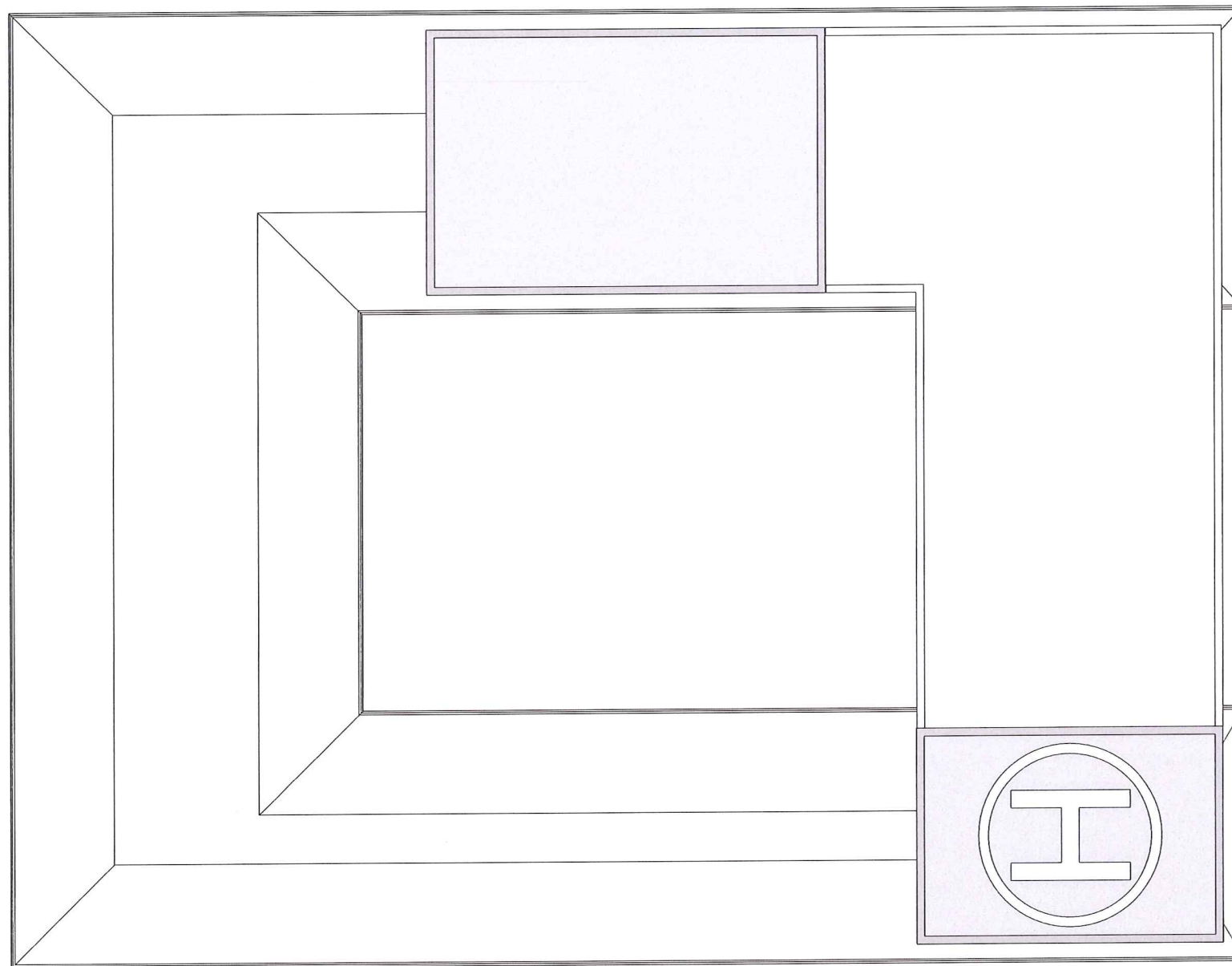
Verdieping 14
Technische ruimten

schaal 1:300

Verdieping 15
Technische ruimten

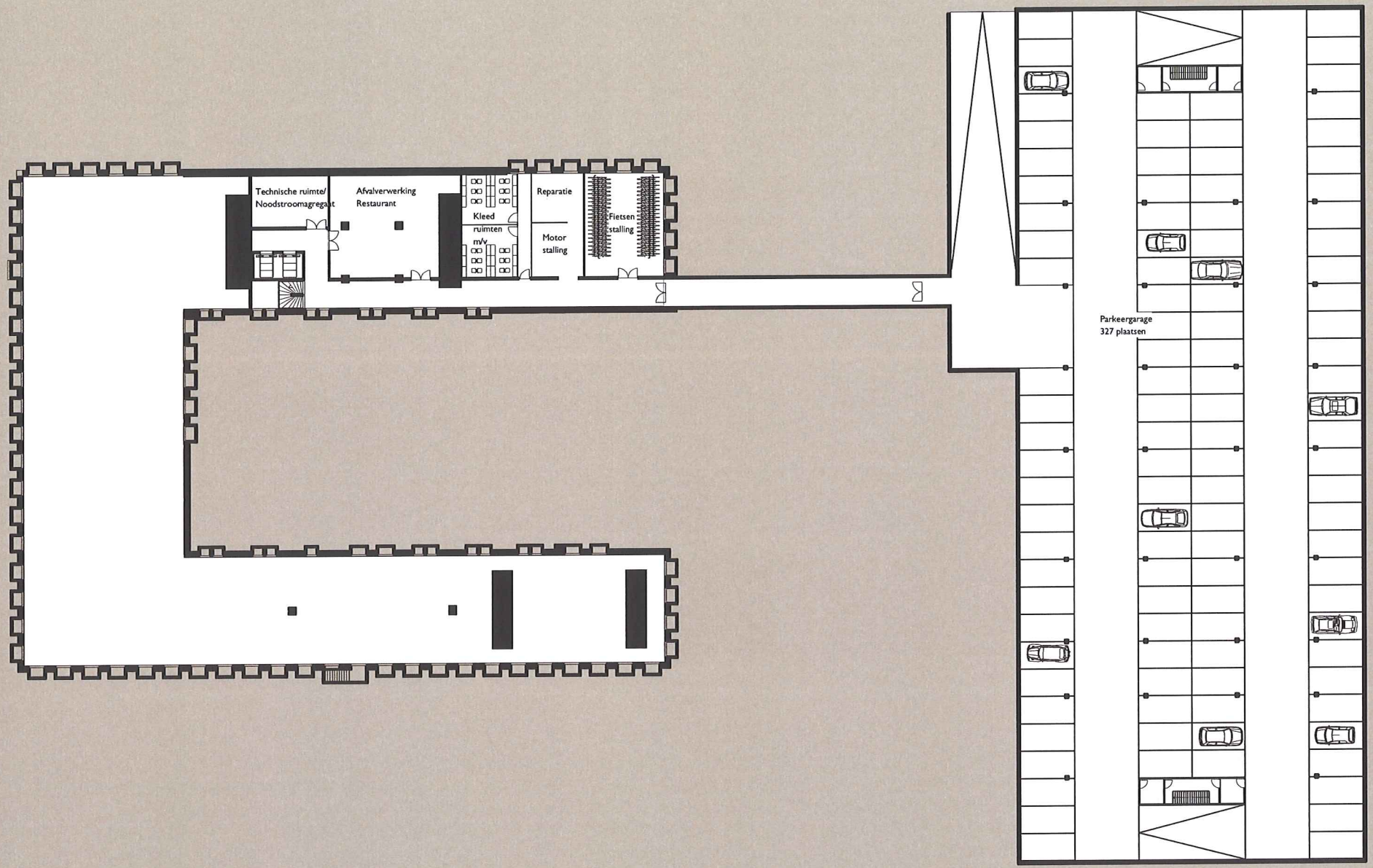

schaal 1:300

Verdieping 16

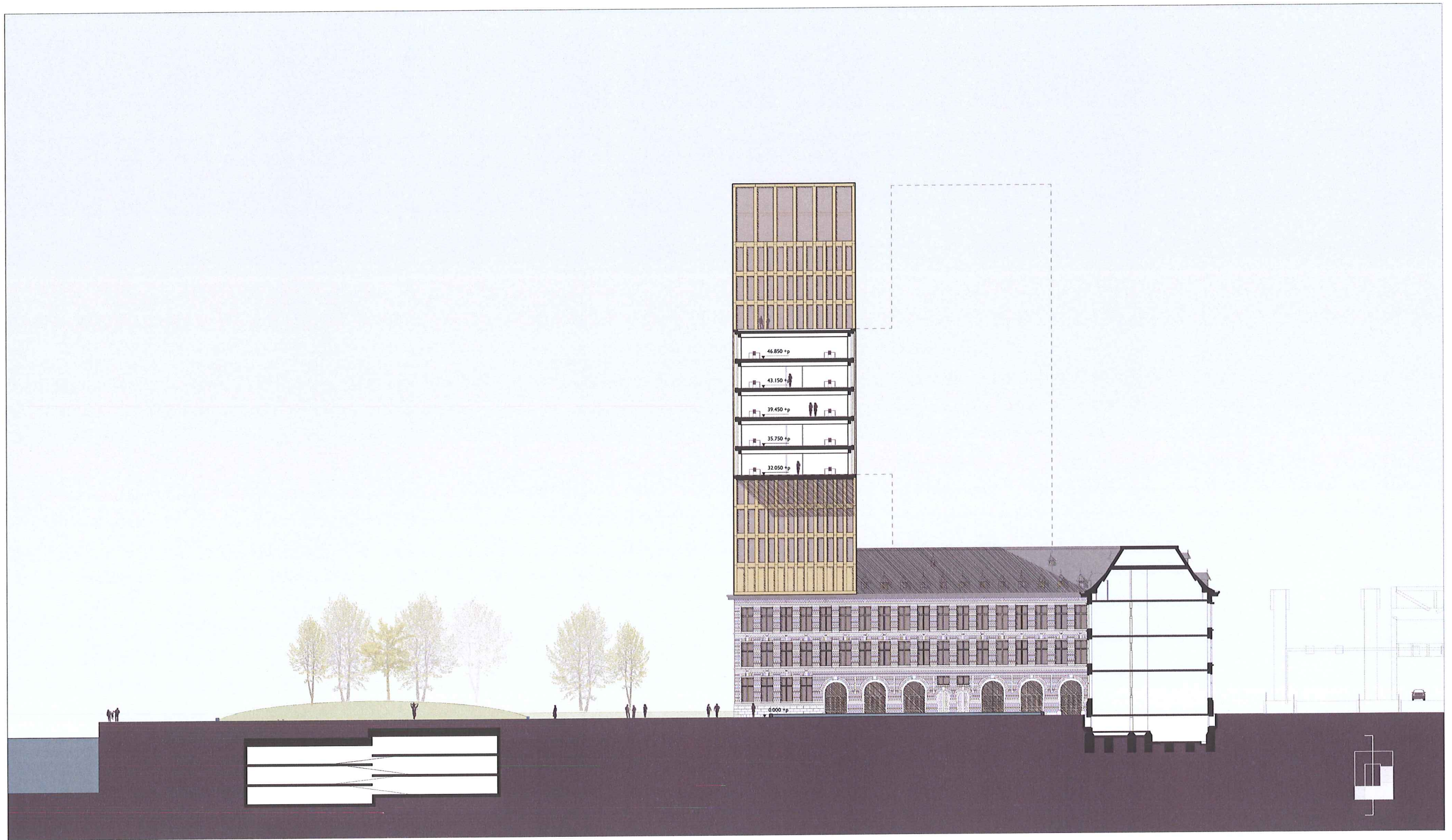
Helikopterplatform & Dakaanzicht

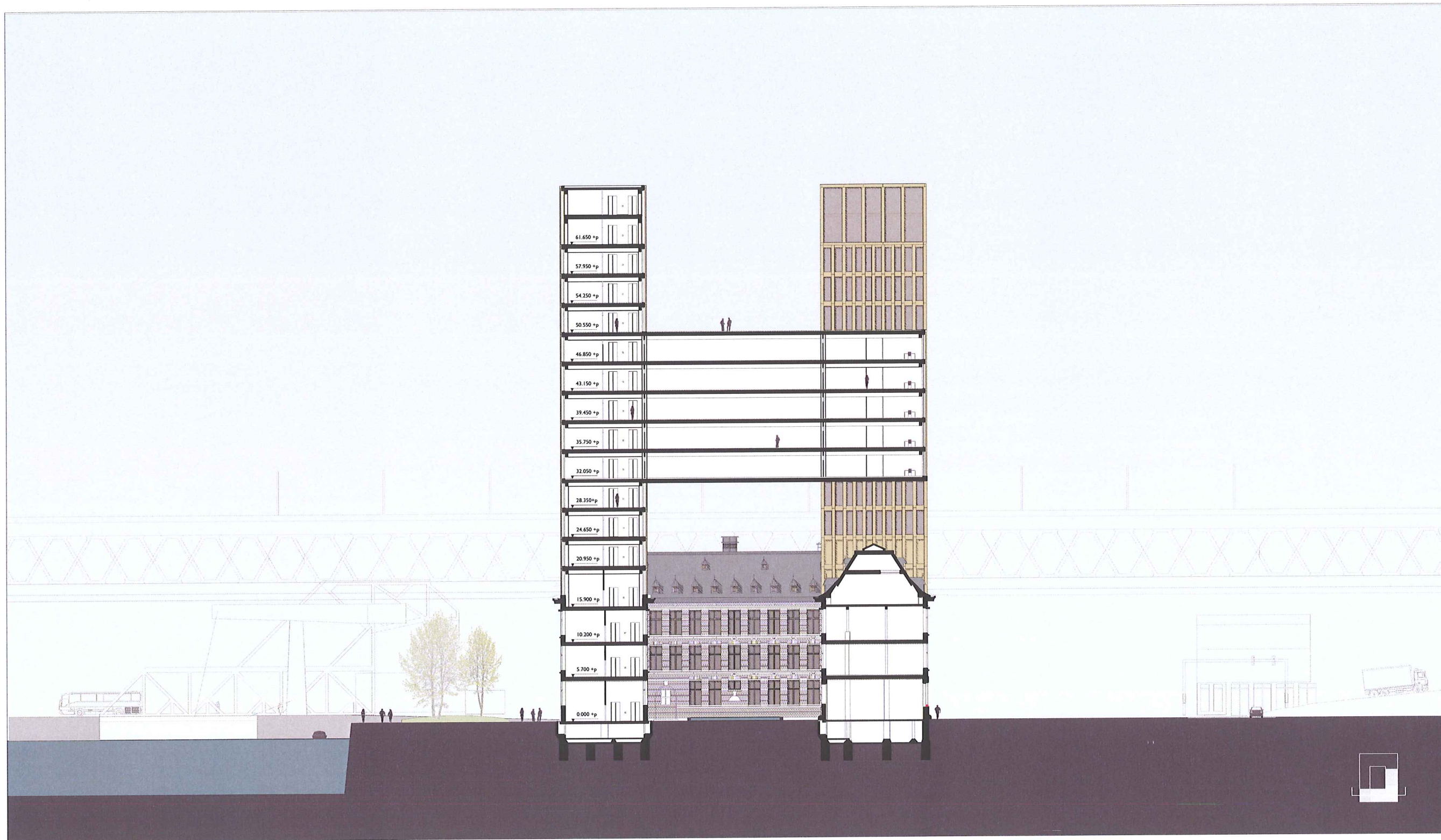

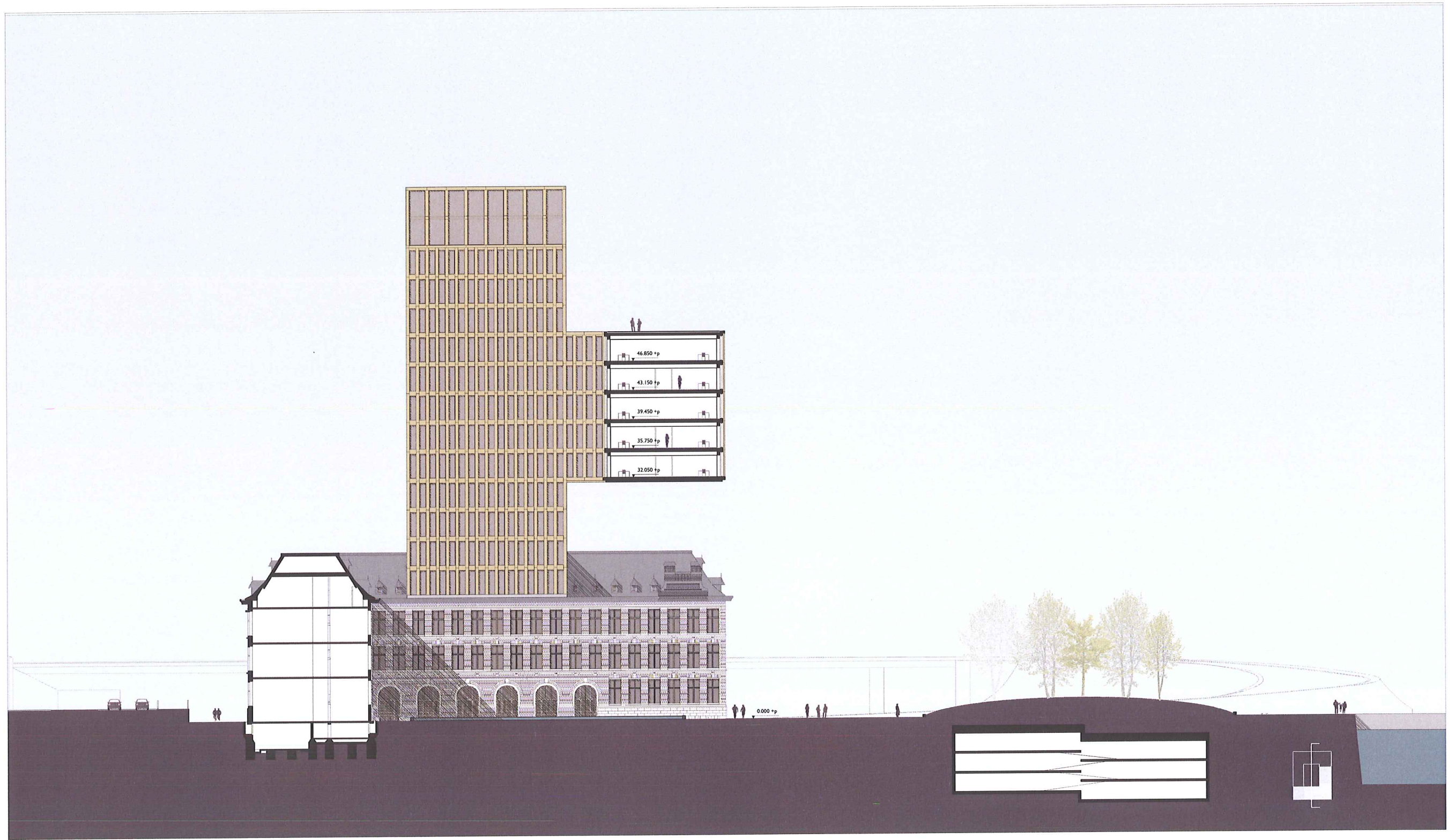
schaal 1:500

Verdieping -I
Parking & Stalling

6. Programma

De ontstane compacte vorm van het gebouw toont duidelijk de positie van de hoofdentree aan de oostgevel. Vanaf de hoofdentree zijn de centrale liften goed bereikbaar. Deze liften vormen de belangrijkste toegang tot de kantoorverdiepingen van het gebouw. De oostelijke toren heeft een minder publiek karakter. Vanuit de hierin geplaatste liften zijn de directievertrekken bereikbaar. Vanuit de directievertrekken zijn de kantoorverdiepingen goed bereikbaar. Eventueel kan er op deze toren een helikopterplatform worden gepland.

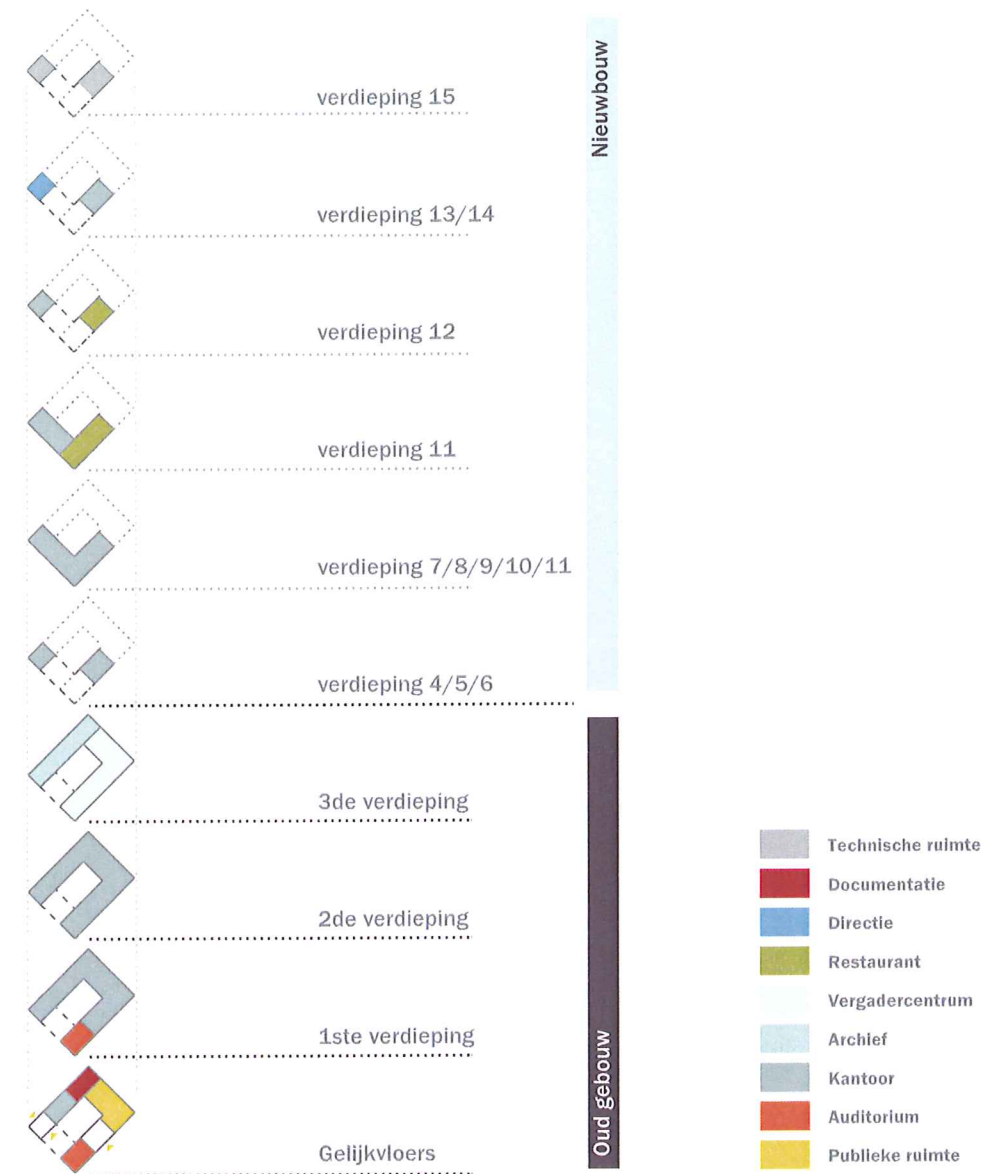
Expeditie vindt plaats vanuit de westelijke vleugel van het gebouw.

De begane grond wordt voor een groot deel ingenomen door publieke of semi-publieke functies. Nabij de hoofdingang kan een tentoonstellingszaal of een kleine bibliotheek worden gevestigd. In de oostelijke vleugel bevindt zich op de begane grond het documentatiecentrum. Het auditorium is gelegen op de eerste verdieping, direct toegankelijk vanuit de hoofdentree van het gebouw. Het vergadercentrum bevindt zich op de derde verdieping van het oude gebouw. De kantoorverdiepingen worden ingericht als landschapskantoor.

Materiaalgebruik

De oude brandweerkazerne wordt volledig gerestaureerd. De aan te helen gevels worden ingevuld in de geest van de gevels van het oude gebouw. Het volume op het oude gebouw wordt opgebouwd met dagende betonnen gevels en betonnen vloeren. Voor de gevelafwerking denken wij aan een metalen beplating van bouwbrons en glas.

De bouwkosten van het project bedragen 27.220.000,- Euro. Een en ander is in de bijlage gespecificeerd.

7. Uitbreiding

de gevraagde 33% extra oppervlakte zal worden gerealiseerd voor het gebouw. De beide vleugels worden dan verlengd met, indien nodig een lengte van ca 40meter. Hierdoor wordt ca 4000m² in 3 bouwlagen met een kapverdieping gerealiseerd.

